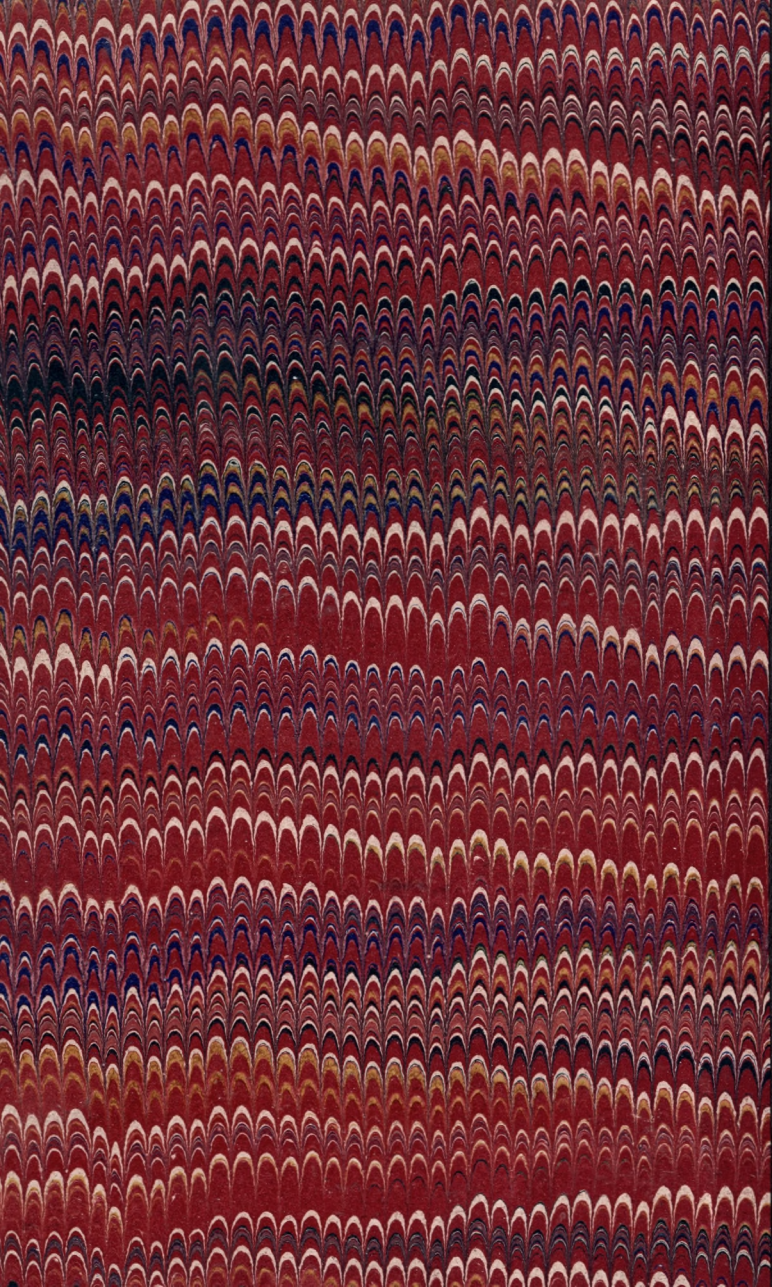
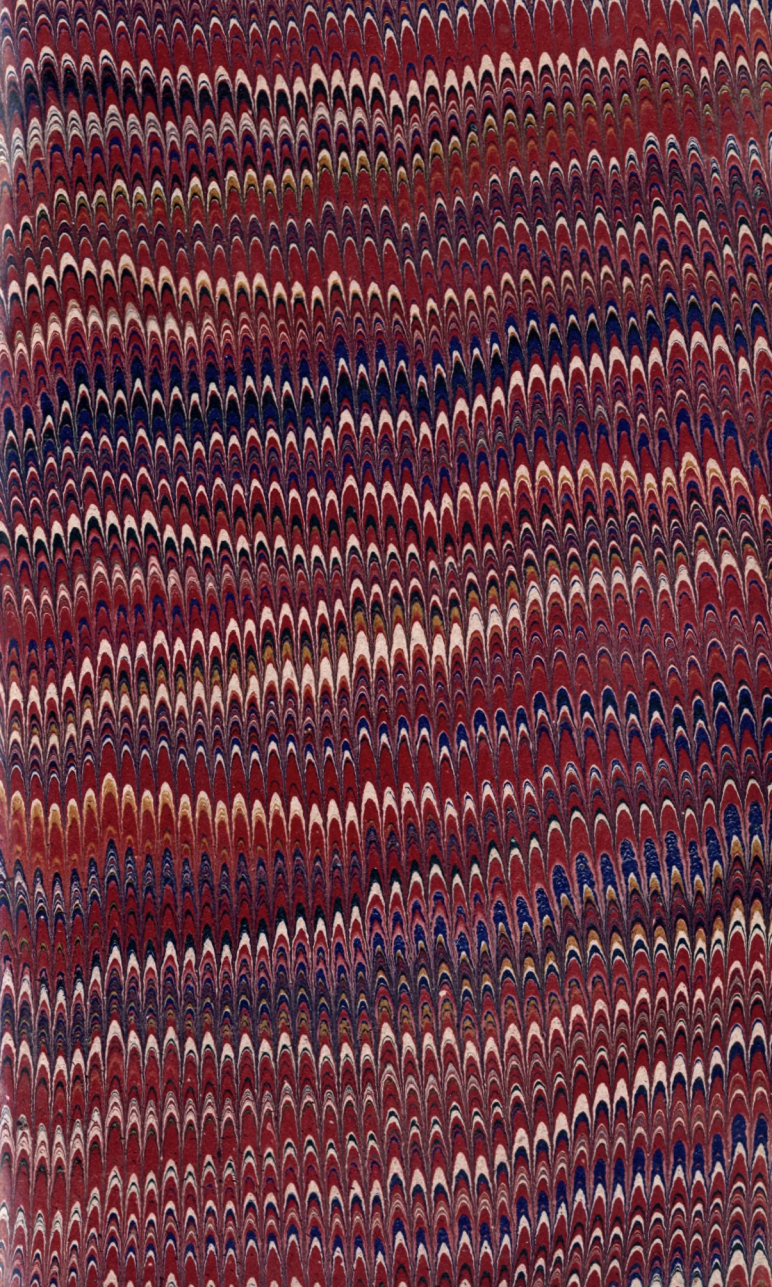
ÁRON
EDE

Utmutató
az
operá
tenyész-
tésére.

DK
86

OEE Könyvtár
ÁII.EII. 2018

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

GYAKORLATI UTMUTATÁS

AZ

EPERFA ÉS SELYEM-HERNYÓ TENYÉSZTÉSRE

IRTA

ÁRON EDE.

NEMZETGAZDA.

D. k. 1.

Jelige:

Legyünk szorgalmasak mint a munkás méh,
és igyekezzünk mindent hasznunkra forditani.

Áron Ede.

PEST.

KIADJA STOLP K. O.

1870.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földmüvelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET
1851
1866/1966

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

KORIZMICS LÁSZLÓ UR

MAGYAR KIRÁLYI UDVARI TANÁCSOS, AZ ORSZÁGOS MAGY. GAZD. EGYESÜLET ALELNÖKE A MAGY. FÖLDHITEL INTEZET IGAZGATÓJA, A MAGY. TUDOS AKADEMIA TISZTELETBELI TAGJA S. T. B. S. T. B.

Ő MÉLTÓSÁGÁNAK

MINT A MAGYAR MEZEI GAZDASÁG S IPARÁGAI ELŐMOZDITOJÁNAK

MÉLY TISZTELET ÉS HODOLATTAL AJÁNLJA

A SZERZŐ.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

BEVEZETÉS.

Sokáig nem tudtam magamat elhatározni átadjam-e ez igénytelen kis munkát a nyilvánosságnak, ösztönzött azonban e mű irása és kiadására azon körülmény és meggyőződés hogy dacára a számosan megjelent, s. a t. közönség kezeiben forgó selyemtenyésztési műveknek e tárgy még nem meritetett ki kellőleg, s azon kedves reményt taplálom hogy ez által talán egy gazdasági hasznos iparág fölvirágozhatására buzditólag fogok hathatni. Szép alkalmam nyilt a pesti magyar gazd. egyesületnél 1857—1858 ban ez iparág állásárol némileg itéletet hozhatni. Az ugy nevezett „Köztelek“ helyiségén ugyanis nehány ügy barát költségen, alkalmas helyen a Hakféle 6 fonószékkel összekötött gombolyitó gép és gőzkatlan volt felállitva, a gombolyitás nehány tisztelt honfi költségén kezeltetett, kik hasznos működéseikért az 1857 dik évi gazdasági kiállitásnál a II dik osztályu kitüntetést nyerték.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

Bámulnom kellett némely tenyésztőnek eladásra hozott gubó készletén: az egyik átrágott a másik zöldes lágy, egy harmadik pedig egészen piszkos gubókat hozott de az egylet mind a mellett hogy ily rosz állapotban voltak a gubók, — folyó áron vette át, melyet csak is egészen használható gubókért lehetett volna adni s e gubók ügyes kezelés mellett még is szép egy formán font selyem szálakat adtak.

Hogy az egylet*) a selyemtenyésztéssel összekötött költségeket semmi tekintetben sem kimélte, arról én és velem együtt mások, kik a gombolyitásról ismerettel birnak és ez intézetet működése alatt meglátogatták, elléggé meggyőződtünk. De azért nem kell gondolni hogy az emlitett egyletnek ha fenntarthatja magát — mi alatt azt értem ha elég gubókat hozat a közönségtől, kessőbb nem lesz haszna. Akkor csak azon nemes főczél volt alapul véve, hogy a selyemtenyésztés a magyar gazdák háztartásába valodi becsében hasson be, és hogy a selyemtenyésztést érdeklő eszmét valamint egyeseknél ugy az egész országban ébreszsze fel, továbbá a népet figyelmeztetni: hogy mit lehet a selyemtenyésztéssel elérni, hogy kedvet kapjon a követendő ut iránt kérdezősködni és meggyőződni, hogy mily pénzforrást nyerhet melylyel könnyebben fedezheti szükségeit s a reá rótt terheket. Hogy ez nem könnyen történhetik meg, nagyon világos,

---

*) Kérem az egylet szót, melyet bevezetésemben gyakran fogok hasznalni a magyar gazd. egyesülettel fel nem cserélni mert ez csak a valódi üzletet gyámolitó urakra vonatkozik.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

mert még eddig átalában nagyon kevés egylet alakult mely a még csirájában levő selyemtenyésztés felvirágoztatására az eperfatenyésztéshez szükséges eszközöket: hernyó etetést, gubó legombolyitást, és végre a selyem szálak feldolgozását gyakorolná, hogy ez által a mezei gazda az egész üzletről helyes fogalmat szerezhessen magának, hol meggyőződjék a selyem tenyésztés hasznosságáról és a hol—a helyett hogy költségeit alig fedező csekély árért természtményét uzsorások kezébe adná, cikkét a legmagasabb áron adhatja el.

Ezen egylet nem is veszi tekintetbe vásárláskor azon különben fontos körülményt hogy ezt a kész pénzen vett terményt hogy és mikor fogja eladni? mely a gubótermesztőt ugy szólván nem is terheli mert eperfát és magot csak egyszer kell vennie. Kisebb termesztő pedig helyiségül saját szobáját is felhasználhatja a további kitenyésztés, etetés, tisztitás és befonási előkészületek pedig játszva intézhetők el s igy joggal mondhatom hogy e kis egylet a legnemesebb tiszteletreméltobb honfiui érzelemtől van áthatva, mely nem csak a honfiui névvel ragyog és titokban más érzelmeket táplál, mely nem fecseg jógról és jollétről amitolag, hogy ezzel eltakarja fukar önzését hasznát tekinti és kevéset gondol a tévutra vezetettekkel, az ilyen álhazafiak saját cselekedeteikkel is keveset gondolnak és szét dulják csiráját egy jótékony növénynek mely után ezernyi ember boldogul el élhetett volna. De ez egylet időt és vagyont egyedűl egy gazdasági iparág és a közjólét emelésére áldoz. Csak a nem uzsoráskodó de tisztán honfiui elveken alakult egyletek, ha jól szervezvék, képesek e hasznos ipará-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

gat hasztalan áldozatok nélkül a tökéletesedés polcára emelni.

Mily jótékonyan hatna ez az országra ha még több olyan nemes honfi akadna kik az ország különböző részeiben oly egyleteket alakitanának, melyek alkalmat nyujtanának a kisebb gazdáknak hogy ez iparág hasznosságáról tökéletes meggyőződést szereszhessenek. Az ilyen kis intézetek felállitásával meg lenne az ut törve arra, hogy a kisebb gazda terménye jövedelmezőbb áron kelne el, és igy sem a gubó termesztő sem a gombolyitó intézet nem szenvedne rövidséget.

Ez egylet nem mulasztotta el az egyes gubótermelőknek, — meggyőzvén őket a cik hiányos volta, es roszaságárol felfogásukhoz képest javitási módokat is tanácsolni, mindenek dacára többek nyilváníták, hogy már nem foglalkozandnak selyemtenyésztéssel, mert ez számtalan kellemetlenséggel jár és nem nyujt hasznot; de ha a csüggedőt valaki, a haszon kézzel fogható kimutatásával akarja ujra felélesztení rendesen azt kapja feletetűl: „Magyarország nem alkalmas selyemtenyésztésre“ ezen nyilatkozatra természetesen ellenszenv szolgáltat alkalmat, melylyel a közönséges ember a gazdasági javitások ellen viseltetik. Ő egyszer midenkorra nem akar egyebet tenni mint mit atyja mivelt és jónak dicsért, de azt nem gondolja meg hogy atyja nem oly korszakban élt, hanem egy egész másban működött.

Én alig hiszem hogy elődei oly körűlmények között, melyek között ma élünk, a régi gazdálkodási módhoz való ragaszkodást tanácsolták volna. Hiába mondjuk most neki hogy ellenszenve csak hibás előitélet de csak

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

ujra rájövünk a példaszó igazságára hogy: „az együgyűt legnehezebb meggyőzni arról hogy együgyű. Az ilyen aztán kisérletébe is ugy kezd, hogy épen azért mert elhanyagolja az nem sikerülhet, s azok kik környezetében szinte kiváncsian lesték a sikert mint a kisérlő maga, kedvöket vesztik. De azt kérdem én hogy nem több elemmel kell-e küzdenie a földmivelőnek mint a selyemtenyésztőnek? nem pusztulhat-e el jég által egész buza terménye egy percz alatt? és nem takarhatja-e el egy percz alatt összes szorgalma gyümölcsét összes vagyonát egy jégeső ugy hogy a kedvező eredménynek még reménye is megsemmisül? nincs-e a barom tenyésztő is hasonló bajnak kitéve? van-e baromtenyésztő ki elmondhatna „űzletem által soha sem szenvedtem kárt“ hányszor megtörténik, hogy dögvész jön a gulyába és azt egészen elpusztitja, mind e károk dacára sem a földmivelő nem hagy fel az ujolagos vetéssel, sem a baromtenyésztő a baromtenyésztés tovább folytatásával, mert reményli hogy szorgalommal es uj beosztásával, a mellett hogy a szenvedett kárt kipotolja űzletét, kedvezőbb körülmények között még jövedelmezőbbé is teszi.

Hát Olaszország a selyemtenyésztés anyja? azt hiszem nem, mert ez csak a 12dik században hozatott át Asiából Europa és pedig 1ször Siciliában karoltatott föl. Ha Olaszhont veszük is fel például, hát valami 300 év előtt Savoya Milano és Monte Brianza szép földjen olyan jövedelmező polcon álott-e mint melyen azt most látjuk? azonban Olaszország vagy Francziaország mely 80 évvel később kezdet ez iparághoz nem szánta magát oly nehezen annyi tétóvázás között e munkára mint mi!

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

Az 1843dik év nem hozott-e China és Olaszországra oly csapást, mely a selyem tenyésztőket érezhetőleg sujtá? egyébiránt nem lehet tagadni, hogy Olasz és Franczia-országban jelenleg csak egyes kis területek vannak, melyekben a selyemtenyésztés lehető teljes viragzásban fennáll.

A selyemtenyésztés elterjedése történetét lehetőleg röviden adandom elő.

Si-ling-chi chinai császárné különös gyámolitása és kegybevétele által mintegy 2800 évvel ezelőtt a selyem-mivelés ugy megalapittatott Chinaban hogy örök időkre a császárnék kedves foglalatossága maradt. A selyem-tenyésztés a chinai császárnék kezében oly fokra emelkedett hogy a gazdasági foglalatosságok egyik fő ágát képezé. Császárnék űzték a gubók legombolyitását, valamint a selyemkelmék szövését és ha a régi és uj iratoknak hinni lehet, Si-ling-chi volt az első ki a gombolyito és szövőszéket saját munkájával megnemisitette.

Spanyolország és Portugalia csak a 711dik évben nyert oktatást a selyemtenyésztésben.

1146 ban harcok folytán Siciliából a selyemtenyésztést oda hozott és selyemtenyésztésre olcsó feltételek alatt szegődött rabszolgák által az Nápolyba is elterjesztetett. Habár Sicilia és Nápolyban a selyemtenyésztést titok gyanánt őrzék még is sikerűlt azt bár sok év után Savoya, Piemont és a Milanoiaknak elsajátithatni.

Angolországban a II Henrik király alatt behozott selyemkelmék nem kis zajt ütöttek. Az első kötött selyem harisnyát a Spanyolok hozták be. II és VIII Henrik és VI Ede népeik nem csekély bamulatára ilyeket visel-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

tek. Angolországban csak az 1445—1450dik években kezdődött meg a selyem szövés.

Hogy mily szigorral hozatott be a selyemtenyésztés Angolországba mutatja a körülmény, hogy ennek üzését a tronrol Jakab király szigoruan megparancsolta, de sikeretlenűl. 1820 óta tesznek ugyan Angolországban kisérletet kicsiben eperfa ültetéssel és selyemhernyó neveléssel, de a selyem szövetekre nézve az idegen selyemnek adnak elsőséget.

Németországban II Frigyesnek kivándorolt protestánsok által tétetett hasztalan kisérletei után 1760ban ujra elkezdetett s már 1774ben 66—70 mázsa selymet nyertek.

Szászországban 1743ban kezdtek eperfát ültetni, hasonloan nehány működött a rajnai pfalzban; Károly Tivadar herczeg eleinte jutalom által később szigorral vette eszközlésbe.

Körülbelől 1711—1730ben vette kezdetét egyszerre szövöde és gyárfelállitásával a selyemtenyésztés Magyarországon Temesvarott és Verseczen az első rövid idő alatt a legszebb eredményt mutatá fel.

De azután sem mulasztá el a kormány ez iparágat különös figyelmébe venni, mert Maria Theresia királyné kibocsájtványa által 1763 év Augustus 16kán az eperfa ültetés minden hatoság klastrom, város és községnek megparancsoltatott, II Josef császár alatt ez üzlet még tetemesen gyarapodott, és ennek rendkivüli hasznosságáról meggyőződvén 1782ben egy Mazzucata nevü embert hozatott Olaszországbol és meg bizta egy gombolyitó intézet felállitásával Ó-Budán.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földmûvelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

Habár Magyarországon előnyös intézmények folytán a selyemtenyésztés nagy emelkedést nyert az 1786dik és ezt követő szerencsétlen évek és az 1788—1802 évben kitört haboruk által előbbi alvó allapotába viszaesett s abból lassanként most látszik ébredezni.

A zombori kincstári jászág igazgatóság a selyemtenyésztés hasznosságárol meggyőződve az előbb nevezett jószágokon egy selyemtenyészde felállitását a kormánynál hozván javaslatba a végett a magyar gazdasági egyesület vélemény adásra valamint átalában a selyemtenyésztés emelésére szükséges teendök felöli nézetei felterjesztésére szóllitatott fel.

A magyar gazd. akkori képviselő bizottmánya ezen 27 nyomtatott lapra terjedő felterjesztésében világosan és kimeritőleg irja le a selyemtenyésztésnek hazánkbani fokozatos fejlődését, ez iparág hasznosságát, továbbá egy tekintetet vet Lombardia, Velence és Tyrol selyemtenyésztésére is. Ezen felterjesztés „A Magyar Gazdasági Egyesület bizottmányának felterjesztése a selyem tenyésztés emelése iránt Magyarországban“ cim alatt a t. olvasó közönség használatára közzé van téve s bővebb okulás végett erre utasitom t. olvasóimat.

Mindezekkel csak figyelmeztetni kivántam miként hozatott be, s fejlődött a selyemtenyésztés egyes országban mily eszközöket használtak fel fejlesztésére; továbbá hogy ez iparág Magyarországon sikerrel üzhető.

Lépjünk hát mi is komoly elhatározással a szép pályára melyen annyi tartomány halad vagy ugy akarunk maradni egy lépést sem tenni előre, mig más tartományok a selyemtenyésztésben a tökéletességig haladtak? Nem!

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

egyesitett erővel komoly elhatározással lépjünk az ősvényre mely czélhoz vezet minket is, mint elvezetett már más nemzeteket, ne csüggedjünk el mindjárt a legkisebb akadálynál, hanem haladjunk mind addig előre mig a tökéletesség kapuja feltárul előttünk. Hogy mindezt csak kitartással érhetjük el alig szükséges emliteni, mert a minek tartósan kell hasznot nyujtani az nem készülhet el egy percz alatt „Legyünk szorgalmasak mint a munkás méh és igyekezzünk mindent hasznunkra forditani.“

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

TARTALOM.

Első rész.

Az eperfa tenyésztéséről.

lap

I. Fejezet, az eperfárol 3
II. „ az eperfa tenyésztési módja és a magnyerésről 5
III. „ a földnek előkészitése a magiskolában . . . 7
IV. „ a fa iskola felállitásáról 10
V. „ a szemreoltásról 16
VI. „ az eperfák átültéséről állando helyeikre . . 22
VII. „ a sövény ültetésről 27
VIII. „ az eperfák betegségei és azoknak orvoslásáról 29
IX. „ levélszedés a magas fákrol, és az azokkali bánásmodról 31

Második rész.

A selyembogarak kikeltése, táplálása és megfojtásáról.

I. Fejezet, a helyiségről 43
II. „ az állvány és gyékényekről 44
III. „ a selyem hernyók kikeltetéséről 50
IV. „ a kikeltési mérséklethez szükségesek . . . 51
V. „ a hernyók táplálásáról 55
VI. „ a hernyók betegségeiről 60
VII. „ a hernyók befonódása és az ehhez szükséges készület 61
VIII. „ a hernyók és tojás nyeréséről 64
IX. „ a fojtókályha szerkezete s a hernyók megfojtásáról 68
X. „ a gubótartásáról mig legombolitjuk vagy eladjuk 73
XI. „ a gubó legombolyitásáról 75

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

ELSŐ RÉSZ.

AZ EPERFA TENYÉSZTÉSÉRŐL.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET
1851
/1866/

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

I. Fejezet.

Az eperfárol.

1. §. Hogy selyembogarakat tenyészthessünk mindenek előtt táplálék szükségeltetik; ezt pedig egyedűl az eperfától nyerhetni, de az kielégitő és tartos eredményt csak természetének megfelelő bánásmod és mivelés mellett nyujt.

2. §. Számos tapasztalataink azon meggyőződésre vezettek: hogy a selyem minőségében észre vehető különbség van, ha a hernyo fehér vagy fekete eperfa levéllel táplálkozott, az utóbbinak használata, a bogárnak igen nyers táplálékot nyujt, s gyöngébb minőségű selymet eredményez.

Vannak ugyan az először emlitett fajnak különböző korcsfajai de ezek a táplálékra illetőleg a selyemre nem gyakorolván valami szembetűnő befolyást, azokat részletes leirásra nem is méltatom hanem is az ismert fehér eperfa (Morus alba) leirását adom.

3. §. A fehér eperfa Linné növény rendszerének 21^{dik} osztályába tartozik, hazája eredetileg China és Hindostan.

Levelei ferde szividomuak vagy három szögüek, különben idomának mondható határozott levél alak nem létezik, nemély fákon levelek is találtatnak tökéletlen bevágásokkal itt, ott kikerekitvék vagy meghegyezvék,

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.; EVgF/255/2018.

felületök fényes, síma, sötét vagy világos zöld, az alsó része kissé emelkedett fő és oldal bordák miatt egyenetlen és érdes, a levél szár $^1/_2$—$1^1/_4$ hüvely hosszu, kerek.

Virágja május hóban jelenik meg, a hím virágok barkákban mutatkoznak a nők együtt bokrosan. Legtöbb esetben a hím és a nővirag egy fán van, találunk azonban olyan fákat is melyeken egyedűl hím vagy nő virág űl.

Gyümölcsérést illetőleg, nagyobbrésze már juliusban megvan érve, sőt a husszinűek már juniusban érettek.

Tőrzs alkata közép magasságú fa, kérge fiatal korában síma, vén korában összevissza repedezett.

II. Fejezet.

Az eperfa tenyésztési módja és a magnyerésről.

4. §. Az eperfa a nedves nehéz és hideg földet kivéve, mindenütt megterem, a fagy iránt nem érzékeny s a rovarok se tesznek bene kárt.

5. §. Azon vélemény hogy a selyem hernyó csak a citron és narancsok hazájában nyujthat hasznot, alaptalan, a ki ilyesmit állit tekintetbe alkalmasint nem vette hogy a cseresnyefa, szőllő s más magas és alacsony tőrzsüek sem ez országban vevék eredetöket, szóval az eperfa mindenütt tenyészik, hol a szőlő megterem, kitűnő szépségű azomban a bánság földjén, hol naprol napra legnagyobb bizonyitékot nyujtanak a részint házi kertekben sőt az utcákon is, mindem műveltetés nélkűl tenyésző eperfák.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földmüvelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

6. §. Hogy ültetményeinknél biztos sikernek örvendhessünk, vető magot igyekezzünk jó fajtáju honi, levéldus (nem bokros) eperfárol nyerni, mert csak igy szerezhetünk csalhatlan bizonyságot a felől, hogy az a vidék éghajlatához szokott, érett és romhatlan; válasszunk tehát magot olyan fákrol melyeken fehér gyümölcs terem, napnak és szabad légnek ki vannak téve, s nem nagyon vének. A fárol mellynek magvát le akarjuk szedni, azon évben levél ne szedessék le, ne szedjünk magot a sövény közt, épületek mellett vagy más magas faju fák közt álló eperfárol, valamint olyanról se, mely erőteljes földön tenyészik.

7. §. Idegen tartormányokból magot szerezni, nem tanácsos, mert azonkivűl hogy a helyváltoztatás és kedvezőtlen befolyással van a tenyesztésre, még azt a kárt is szenvedhetjük hogy nem kapunk tökéletesen érett magot.

8. §. A sok iró által ajánlott bujtóag dugvány s. t. b. általi eperfa tenyésztést t. olvasóimnak szinte nem ajánlhatom, mert az ily módszer mindig fáradság és időveszténnel van összekötve. Ezen esetben a csemetéket kevéssé nedves földbe kell ültetni s naprol napra bőven öntözgetni. Csak 2—3 napig maradjon el az öntözés, a gyarapodás hátra maradását vagy épen kivesztét tapasztalandjuk.

9. §. Mag szedésre legjobb idő, midőn a gyümölcs egészen érett ezt pedig arrol ismerhetni meg, ha a tőrzs leggyöngébb érintésére az eper le hull, akkor teritsünk azon rész alá melyet leakarunk rázni ponyvát vagy tartsa azt 2—4 vagy 6 ember vagy asszony kiteritve akkor az ágat egy karóval gyöngéden meg kell ütni hogy csak az érett eper hulljon le, az éretlen gyümölcs pedig a fán maradjon, erősen rázni nem szabad. Egyébiránt hasonló eredményhez jutunk, ha az ágak karóvali rázogatása helyett a fára egy fiu fölmász és az ágat kezével de szintén gyöngédén megrázza.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

10. §. Hogy mikép tisztitsuk a nyert magot az illető husos részektől, e fölött külömbözők a nézetek, a legtöbb szakmunka melyet olvastam, ajánlaja: hogy az összegyüjtött epret egy halomba tőltve 4—5 napig vagy is addig hagyjuk mig erős savanyodás áll be; hogy e kezelés által mily célhoz jutunk eléggé kifejtve még egy munkában, mely kezemben volt, semt aláltam, de e fölött biráskodni nem feladatom.

11. §. Az én egyszerű módszerem a következő: a mint már az előbbi cikben emlitém ponyvát teritteték a fa alá és a fának egyes ágait gyengén megrázattam, hogy csak a legéretebb eper huljon le, azután véknyan egy napsütötte szellős helyen lévő gyéknére öntetém hol egy napig vagy a körülmnyek szeriént 2 napig hagyám; azonban napjában 3—4 szer megforgattatám, ez idő alatt az eper meglehetösen megszárad, azután egy csómoba vonva a húsos részek különválasztása végett dézsába öntetém, kut vagy patak mellett fris vizet öntve rá, kézzel addig markolgattatom, mig megyőződöm, hogy a mag húsos része levan mosva, ekkor egy edényre helyzett szitára feltőltetem a haborcsot, a húsos rész a vízzel átszürődik a szitán, a mag pedig a szitában marad: most a magra mind addig töltetek fris vizet, mig a víz egészen tisztán nem foly át a szitán, az utolsó munkánál a szitában lévő magot kézzel kell forgatni.

Figyelemmel kell lenni továbbá arra, hogy soha egyszerre az egész keverék ne tisztitassék hanem csak mintegy meszelynyi: ily módon mind addig működünk migcsak szétnyomni való eper van. A tisztitott mag szellős de a napnak nem nagyon kitett helyen szárítás végett egy lepedőre öntetik. Minden esetre elönyösebb kemény papirbol szárító ládákat csináltatni, melyek hossza mintegy $^1/_2$—1 ölnyi, szelessége 2—3 lábnyi, karimája 2 hüvely magos legyen. Ebben elszórjuk a magot, s biztonság végett hogy a szél ki ne fújja belőle, szúnyoghá-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2016.

lóval vagy fátyollal befedjük, ezen takaró a száradást semmi képen sem gátolja. A magot napjában 2—3szor megis kell forgatni, hogy egyiránt és gyorsabban száradjon.

Ha a mag egészen száraz, mi szép időben 2—3 nap alatt bekövetkezik (itt meg kell jegyeznem hogy éjjelre az ne hagyassék a szabadban, hanem naplementekor szobába vagy más száraz helyiségre vitessék, de napkeltekor ismét előbbi helyére vitessék) ha tehát a mag egészen száraz akkor e célra durva vászonbol készitett zacskokba öntjük, melyek inkább hosszuak mint tágasak legyenek, ezeket aztán száraz, egerek és fagy ellen biztos helyre kell akasztani, e végre legalkalmasabbak a kamarák.

III. Fejezet.

A Földnek előkészítése a magiskolában.

12. §. Mielött a magiskola előkészitését tárgyalnám, megjegyzem hogy nem tanácsos az epermagot még az év folytán mint sokak által ajánltatik elvetni, mert kihajt ugyan nehány hüvelynyire de egy rákövetkező erős tél bizonyára egészen tönkre teszi; legbiztosabb időpont a magiskolát bevetni a következő tavasz, midőn már a fagytól nincs mit félni, april végén vagy május hó első napjaiban.

13. §. Ezen célbol az egész eper űltetvényre szánt föld őszszel legalább egy lábnyi mélységre ásassék föl, de akkor vigyázni kell: hogy minden kő vagy tégla darab és növénygyökér eltávolitassék, mert az ilyen anyagok a mag csirájának különösen első fejlődésében hátrányára vannak, ha a terület szivós földből állana, néhány

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

nappal a vetés előtt még egyszer mintegy $^1/_2$ lábnyira föl kell ásni. De ha a föld laza, a másodszori felásas elmaradhat. Megjegyzendő még: ha az első ásatás hosszában történt a másik keresztben alkalmaztassék, hogy a föld annál jobban összevegyűljön.

14. §. De ha a föld jó televényes vagy tözegföld, milyet csak akkor kell választani ha más nincs, ősz idején egyszeri felásás is elég. A föld igy nyitva áll a lég kedvező befolyásának mig csak a vetést meg nem kezdjük; a vetés előtt 1—2 nappal az egész területet 4 lábnyi széles ágyakra osztjuk, minden két ágy között egy lábnyi széles utat hagyván; ezen négy láb széles ágyakat azért ajánlom, mert ezzel nem csak a vetéskor, hanem a későbbi munkálatoknál is midőn a növény már kihajtott a felpuhított föld összetaposását kikerüljük. Ezen 4 láb széles ágyakon egy kis kertész kapával minden 12 hüvely távolságra keskeny $^1/_2$ hüvely mély barázdát vonunk; azonban hogy a gyakorlatlan kéz se tegyen hibát, kerti zsinorral melyet az ágyon végig feszitünk jelöljük meg a helyet, hol a barazdát mint elöbb emlitém el kell vonni. Ekkor a durva homokkal kevert mag a jobb kézből, a három első uj között hulattva vettetik a kivont barázdába, s mihelyt egy ágy bevetése elvégeztetett, egy megforditott gereblyével a magra huzatik. Ugyanazon nap estején melyen a vetés történt nem szabad az öntözésnek elmaradnia, e célra ne használjunk frisen meritett vizet; legcélszerűbb a reggel meritett és egész estig melegedésre kitett víz. De ez csak a kutak és nem a folyókra nézve áll, mert ez uttóbbi nem csak hogy bizonyos melegséget tart magában, hanem tetemes trágya-anyaggal is elvan látva. Magától értetődik, hogy ha a nap folytán eső volt, este az öntözés mellőzendő.

15. §. Ha az iskola agyag föld, ne feledjük el ha mindjárt felkevertük és szantáskor puhitó trágya anyag-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

gal a bevetett helyet egy negyed hüvely magasságra jó kerti földel behinteni; ezzel azt nyerjük, hogy nem képződik a föld felületén oly kemény föld kéreg mely a növény csirájának fejlödését megakadályozza.

16. §. Az 1sö és 2dik évben nincs vele egyébb munka, mint tartós szárazság idején megöntözni a növényt, felpuhítni a kérges földet, s kigyomlálni, erre különösen kell vigyázni, mert ha a gyom már erős gyökeret vert vele együtt az eperűltetvény egy részét is kirántjuk. De a kapálásnál és az ágyak tisztitásánál nem kell a gyommal tulkegyetlenűl bánni, én azt tapasztaltam hogy a munkások legkevesebb tekintettel sincsenek a növényzetre, mű szereikkel ütnek, vágnak mintha erdőt irtanának; eső után soha se kell gyomlálni, ámbár ilyenkor a munka könyebb, a gyomlálásra egyetlen szabály: kitépni a gyomot, mihelyt mutatkozik. Ha felázott a föld nem kell a magiskolában járkálni, más időben minden nap, vagy legalább minden másad nap a gyom végett végig kell tekinteni rajta.

17. §. A kapálás rendesen akkor történjék ha a gyom még nagyon el nem terjedt, s a földszine még nem kérgesedett meg, először aprilis vége felé 2szor juniusban, 3szor septemberben; ha kissebbféle kapával nem lehetne dolgozni, a csemete sorok között erős késsel vagy más éles eszközzel kell a földet nagy ovatossággal felturni. Nem is gondolhatni, mily előmenetelt tesznek a csemeték a magágy ily módoni kezelése mellett.

18. §. Tél közeledtével az eper ültetvény felülete mintegy 2 hüvelyni magasan falevéllel vagy mohával behintetik hogy a fagy a még gyöngéd és elég mélyen be nem nőtt gyökérkéket szét ne dulja, az emlitett takarót csak tavasz beálltával szabad eltakaritani. E takarót nem szabad sem szalma trágya, annál kevésbé gabna szalmával helyettesiteni, mert, első esetben a trágya anyagok felolvadása és beszivárgása következtében

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

a növény fölötte buján fejlődik, mi a törzsök képződés rovására történik, az utóbbi esetben pedig a szalma alatt egerek ütnek tanyát s édessége miatt megrágják vagy egészen átharapják a növényt.

19. §. Ha a csemeték egy tollszár vastagságára nőttek, a következő tavaszon április első szebb napjaiban a faiskolába áttehetők, ellenkező esetben azonban a következő tavaszig rendes helyükön hagyatnak s csak azután tétetnek át.

IV. Fejezet.

A fa iskola felállításáról.

20. §. A faiskolának szánt hely kissé emelkedett délnek fekvő szellős helyen legyen. Továbbá:

a. A föld maga se nagyon kövér se nagyon sovány ne legyen, a táplálék szerekkel mértékletesen ellátott föld egészségesebb, tartósabb és olyan fákat tenyészt melyek minden más minőségű földbe sikerrel átültethetők.

b. A termőföld réteg legyen mély és közvetlenül kérge alatt ne mindjárt kavicsos homokos vagy szivaj agyagos mert ez esetben a gyökerek természeti ösztönüket nem követhetik, s nem hatolhatnak be a földbe, és nem terjedhetnek szét; kavicsos föld faiskolára tőkeletesen alkalmatlan.

21. §. A föld minőségét röviden tárgyalván áttérek annak előkészítéséhez:

Az eperfa iskolára kiszemelt tért az ültetést megelőző év nyár kezdetén legalább $1^1/_2$ lábnyira rigolirozni kell, kivetvén a feltárt földből minden kődarabot s a gyomok körül főleg azokat melyek nagyon mélyen gyökereznek.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

A rigolirozás ekként hajtatik végre: a faiskola szélén egy 3 láb széles és $1^1/_2$ láb mély árkot vonunk végig; a kiásott föld arra a részre hányatik mely nem fog felásatni, mig pedig ugy, hogy a felső $^3/_4$ láb melységből kivett az alsóbb $^3/_4$ láb mélységből kivettet külön sorba fektetessék az árok mellé, ez a munkásra nézve nem jár semmi nehézséggel miután az először kivetettet annyira teszi hogy a 2dik ásás által kiemelt szorosan az árok partjához jusson; ha az első árok kivan ásva azonnal a másodikhoz kell fogni, még pedig válaszfalat nem hagyva a 2 árok között, és a földet a mint ássuk ugy beleforditjuk az első árokba, igy jön aztán a 2dik arokból kivett föld az elsőbe, a 3dik árokbol a másodikba, a 4dik ből a harmadikba s. t. b. mig végre az utolsó árkot az elsőből kivetett földdel kell betölteni, szekeren vagy ha közel van talicskán hordva az árokhoz, ügyelvén rá hogy az először kiásott tőltessék az árok fenekére, s a mi az ásáskor utoljára vettetett ki az árokbol, az az árok fenső részére jusson.

22. §. Őszfelé a földet még egyszer felássuk de nem oly mélyen mint először, hanem csak 1 lábnyira. Azért ajánltam a nyári hónapokra oly mély ásást mert a tapasztalás tanitása szerint nyáron a napsugarak és a lég ép oly kedvező befolyással vannak a földre mint télen, a fagy, hó és eső, melyik gazda ne ismerné e kedvező befolyásokat? ezen munkálat által a másfél lábnyi mélységből felszinre hozott holt és terméketlen föld a légkör jótékony befolyásának elég hosszasan kilesz téve, s ha mélyebben nem legalább 6 hüvelynyire bizonyosan tele szija magát élenynyel, sőt a mi több, a légkörben szállongó növényi tápszerekkel is. A levegő által ekként megjavitott és az árokban legalól fekvő réteg között fekzik egy körülbelől 6 hüvely vastagságu olyan réteg mely még nem képes a növényt táplálni, azért szükséges a tél kezdetekori második 1 lábnyi felásás

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

hogy a fagy, hó, eső a terméketlenül maradt darabot is megjavitsa. Ha arról vagyunk meggyőződve, hogy a felásott terűleten szűken van a tápanyag (ámbár törekedni kell, hogy az e célra választott föld ha nem is kövér de jó karban legyen) 1—$1^1/_2$ hüvelynyire érett trágyával be kell hinteni s lehetőleg egyiránt a földközé kapálni, bizván a hóra és esőre mely a felolvasztott trágya anyaggal átjárja a földet, s azt oly minőségüvé teszi hogy biztosan várhatjuk rajta az eper csemete diszlését.

Még egyser szükségesnek tartom figyelmeztetésül elmondani hogy a faiskolában valamint abban a földben melybe a csemetét átűltetjük éretlen szalmás trágyát használni nem szabad, mert az már alkatrészeivel, nem csak elbetegesiti növésében hátráltatja, s kihervasztja a csemetét hanem még a rovaroknak is igen kényelmes tanyát szolgáltat.

23. §. A gyepföld legalkalmasb faiskolára, ha azt rigolirozzák és ugy meg munkálják hogy a fű gyökerek kivesznek belőle s az alólról kifordított föld a léggel érintkezésbe hozatik, hogy a fák táplálására alkalmassá váljék.

25. §. Tavasz kezdetén osszuk az egész tért 4 négyszögű táblára. Ekkor egy kerti zsineget veszünk elő, mely bogokkal akként van megjelelve hogy minden három lábnyi tavolságban egy bog van rajta. Ezen zsineget a tábla végén keresztben kifeszitjük és a hol a bogok vannak mindenütt egy egy czölöpöt szurunk a földbe. Ha az első sor czölöpökkel megvan jelölve, a zsineget odább visszük s előbbi helyétől három lábnyira ujra kifeszitjük, s igy folytatjuk tovább még az egész tábla karókkal meglesz jelölve.

25. §. Az mind egy, bár mily módon karósztassék is ki a tábla a fő cél az hogy a csemeték 3 lábnyira négy szögbe essenek, tehát a kijelölt pontoknál $1^1/_2$ láb mély

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

és 3 láb négyszögű gödrök ásandók, a kiásott föld melyet hasonlóképen ugy kell elkülönözni mint a rigolirozásnál 21. §. ban előadtam, a gödör szélére tétetik, s a csemeték átültetéséig azon állapotban ott hagyatik; igen célszerű ha az alsó rétegi földet keveset széthuzzuk.

26. §. Ha tavaszszal a fagytól nem tarthatni, a kiásás és átűltetéshez fogunk, de e végre csak oly csemeték használhatók melyek legalább ludtoll vastagságuak; soha sem kell többet kiásni mint a mennyit egy nap alatt átültetni képesek vagyunk. Mielőtt a csemetéket a faiskolába átvinnők minden egyes csemete mellett időzünk néhány perczet. A csemete kiásása és átültetésénél a következőket kell figyelembe venni:

a. A magiskola ágyának egyik oldalán a növénytől $^1/_2$ lábnyira egy közönséges ásót a földe benyomunk s igy a földdel együtt a növényt is kiemeljük, most a növényt tövéhez közel megfogva könnyen kihúzhatjuk ez alkalommal gyakran több növényt is kiásunk, ezért az elűltetésre nem alkalmasat a földdel együtt szépen lassan előbbi helyére vissza bocsátjuk. A csemetét semmiféle földből se szabad erőszakkal kihuzni, mert az ilyen kitépés által sok fő es mellék gyökér leszakad a csemetéről melyeknek épen a táplálékot kell a növénybe vezetnie, a melyek nélkül a növény könnyen elpusztulhat.

b. A kihúzott növényeket az átűltetés idéjéig nem kell a szabad levegőn vagy napsugaraknak kitéve tartani, hanem kiűltetésökig egy csomóba kell földdel eltakarni.

c. De ha ezen növényeket nagy távolságra kellene vinni burkoljuk be gyökereit mohával vagy szalmával mely közé földet is kell vegyiteni, s tegyük gyékénynyel födött szekérre; ha a faiskolához értünk a b allati mód szerint kell alátakarni.

d. A gyökerek közűl az ugy nevezett szív gyökeret

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

3—6 hüvelyre el kell nyesni, ezen munkára igen éles kertész kést használván; sokszor elő fordul hogy némely fácskánál 2—3 ilyen szivgyökér is van, ezeket nem szabad levágni hanem, az átültetésnél arra kell tekinteni hogy ne befelé hanem oldalvást nyuljanak táplálék után.

e. Minden megsértett gyökeret a szenvedő részen felül el kell metszeni, mert az ily beteg gyökerek rothadásba mennek át, mi által mások is megsértettetnek. A fácska minden oldal kinövéstől és ágaitól tisztitassék meg az az minden a száron kinőtt hajtás egyenesen a törzsök mellett, a fácska maga pedig tetejétől számitva $^2/_3$nyira metszessék el.

27. §. Ha a csemetéket meg nyestük és előkészitettük az elültetéshez foghatunk.

Az ültetésnek szép derült napon, kell történnie s a következőkre kell vigyázni: A 25. §. ban leirt módon készitett gödrökbe a földet annyira vissza kell tölteni, hogy a gödörbe állitott csemete 1—$1^1/_2$ hüvelynyivel álljon mélyebben mint a magiskolában állott; a csemetét ezután a gödör közepére helyezzük, a gyökereket kiterjesztjük és a gödör szélére tett vagy már pár nappal előbb elkészitett nagyon finom földdel behintjük; ezután a csemetét gyöngén mozgatván nehogy a gyökerek alatt hézag maradjon, rá húzzuk a gödör szelén levő földet, midön igy a gödör kétharmada megtelt mintegy 10 itcze állott kút vizet öntünk a gödörbe; ezután a gödröt a még künlevő földdel betöltjük.

28. §. Vastag gyökerű vagy gumós növényeknek a kiültetett csemeték közti termesztését nem tanácslom, mert ezek gyors fejlődésük által a fák táplálékának nagy részét elvonják, minek következtében a fák csak lassan fejlődhetnek vagy ki is veszhetnek, különben babot, pastinakot, petrezselymet s. a. t. olyan növényeket melyek

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

a mélybe nem pedig oldalvást vernek gyökeret bátran lehet a sorok közé ültetni.

29. §. Az átültetes első évében az ültetvényt oly módon kell megkapálni és gyomlálni mint a magiskolánál emlittetett, öntözni pedig csak oly szükség esetében ha 5 hétig nem esik, és ekkor is eső, folyam vagy álló vizzel. A száron kifejlődött hajtásokat érintetlen hagyjuk; az oldalhajtások meghagyása által azt érjük el hogy a törzs dereka megizmosodik és nem törekszik a hegye felé nőni és ezenkivül a sok levél számtalan likacsával a légköri tápanyagok felszivására szolgál. De ha a törzs körül gyökérhajtások mutatkoznak, azokat le kell vágni, nem pedig letépni mert ez utóbbi eljárás a növényt megsebzi.

30. §. A következő tavasz a legjobb időpont a faiskolába áttett csemeték nemesitésére, mert ekkor már gyökeret vertek a faiskolában s elég erösek, hogy biztos reményünk lehessen a nemesités sikerében.

31 §. Itt helyen van a kérdés, hogy a nemesitésnek mely modja volna legcélszerübb? A fölött a vélemenyek különbözők, én csak azon módszert követem, melyet saját meggyőződésem szerint több izbeni siker után a legcélszerűbbnek tapasztaltam s a melyet ezért mindenkinek ajánlhatok: és ez a szemreoltás (Äugeln) különben a többi nemesitési mód is alkalmazható de nem ily biztos sikerrel mert az eper fája mint tudva van alkotásánál fogva kemény és szivós s igy nehezen egyesithető.

32. §. Tapasztaltam hogy nemesitett fák ha nemesités után kellőleg nem ápoltatnak hanem saját természetök szerint szabadon fejlődhetnek, 2—3 év alatt más, a nem nemesitetthez hasonló leveleket teremnek; de megforditva tapasztaltam azt is, hogy nem nemesitett mind a mellett kellőleg ápolt eperfák a nemesitettekkel nem csak mennyiségre de minőségre is egyenlő levelekel hajtottak. Véleményemet az eperfák nemesitése tekin-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

tetében, nem tartom ugyan minden országra nézve kötelező érvényünek, de arrol meggyőződtem hogy a nemesitetlen fákról táplált hernyók nem betegedtek meg oly nagy számmal mint a nemesitettekről táplálták, és ez nagyon természetes mert nemesítésre leginkább nagy és dúslombozatú fákat választanak, pedig a selyemhernyónak nagyon nedvdús levelet nem szabad étkül adni, miutan ez számos betegséget idéz elő; ez észrevételem Königshofen L. úrnak a stajer gazdasági egyesület heti közlönye 1853dik évi folyamának 40dik számában megjelent „Selyemtenyésztés körüli eljárásom“ cikkében is igazoltatik, de ha lombdús fárol nem vastag levelű oltóágat lehetne kapni, helyén vólna a nemesítés.

Nem nemesitett fákról 2—3 évvel hamarab meglehet kezdeni a levél szedést mint a nemesítettről, mi selyemtermésztőkre nézve igen óhajtott előny.

33. §. Mielőtt a szemreóltás leírásához fognék figyelmeztetem t. olvasóimat: ki e munkálatban még nem bir ügyességgel mielőtt a műtéthez fogna, tegyen vesszőkön vagy más használatlan vadhajtásokon kisérletet hogy igy ügyesseget szerezzen magának.

V. Fejezet.

A szemreoltásról.

34. §. A szemreoltás azon nemesítési mód, midőn egy nemes galyból kivágott szemet valamely vadonc kérgébe teszünk.

35. §. A szemreoltás akkor történik midőn a nedv a fában, már szivárog s a kéreg könnyen lefejthető, az szent János nap előtt történő élő szemre oltásnak nevez-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

tetik, mert ez még azon évben kihajt, az augustusban vagy septembenben történt oltás csak a jövő évre hajt ki, s ezért alvó szemreoltásnak neveztetik. A szemreoltás megkezdése előtt 8—10 nappal elöbb tövétől egész 1—1½ láb magasra lekell metszeni a csemetének minden oldalhajtását.

36. §. Az oltás ideje a reggeli és esti orák lennének; száraz hüves időben különösen eső után munkához fogni nagyon előnyös.

37. §. A nemes gallyról mely szemeket válasszunk nemesitésre?

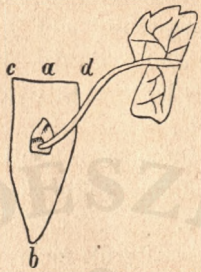
Igyekezzünk főleg oly gallyakat választani, melyek a déli oldalon nőttek, a szemet ne a gally töveről vagy hegyéről hanem egyenesen közepéröl messük, mert első esetben nagyon közel lévén saját törzsökéhez gyengén hajtanak, a gally hegyéről valók pedig melyeknek fája éretlen nem szolgáltathatnak kiképzett szemeket. Ha annyi nemes gallyunk van mennyit egy nap alatt felhasználhatunk, többet ha lehet ne is vegyünk, elkell metszeni az oltó gallyak hegyét egészen odáig hol a hamvas zöldszin kezdődik; különösen hasznos ezen munkát az esti vagy reggeli órákban végezni midőn a gallyak a faiskolába vitetve, azonnal vízzel telt tartóba állittatnak. De ha eső vagy más ilyes körülmény akadályozna a munkában, vegyük ki a legközelebbi használatig víztartóikból a nemes ágakat s tegyük szellős hüvös helyre. A nemes gally sohase tartassék 2—3 napnál tovább a vízben.

38. §. Mikép kell a nemes szemet és a nemesitendő csemetét előkésziteni?

A szemre oltó-vagy éles tollkéssel ½ hüvelynyire a szem és levélszár alatt és fölött kereszt és egyenes, a szem két oldalán pedig ¼ hüvelynyi távolra a fáig beható oldalmetszéseket teszünk, mely az alsó kereszt. metszésnél hegyet képez, felvilágositásul szolgáljon az:

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

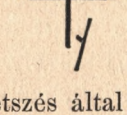
1. Ábra.

a a felső metszéslap
b az alsó metszéslap
c és *d* a két oldalmetszés mely *b* nél összefut, ezt paizskának nevezik. Ha ez megtörtént a paizskának mindkét oldalán félretoljuk a nemesgally kérget hogy azután a lassan $c^{\text{től}}$ d^{ig} tolt paizskát kényelmesebben lefejthessük, ha már le van fejtve a félig levágott levélszárnál megfogjuk a nélkül azonban hogy a szemet erintenők, meg vizsgáljuk aztán van e lyuk a lefejtett paizskában, ha van, a paizska nem használható és minden meggondolkozás nelkül eldobhat- juk, mert igy a külső szem héját nem pedig a belső csirát vettük, holott a szem kifejlődésének ez a lelke, de ez gondos kezelés mellett eperfárol ritkán történik meg.

39. §. Mikép történjék a nemesitendő törzsöknél a lemetszés hogy az előkészitett nemes szem abba beoltathassék?

A földtől egy arasznyira a csemete sima déli részén egy keresztmetszést teszünk, ezen keresztmetszés közepetől a földfelé ismét egy függirányos metszést melyet ezen ábra mutat, lanúl a kérgen teni, azután egy vagy a jobb és

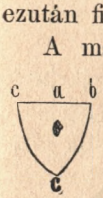

de itt sem kell megfontolatkeresztül a fát is megsérszemre oltó csontocskával bal kéz hüvely körmeivel, a függirányos metszés által különválasztott kéreg oldalokat gondosan annyira széttoljuk a fától hogy a paizskát

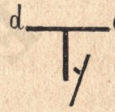
© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

kényelmesen alájok lehessen dugni; a kereszt és függirányos metszés a paizsnak szélességehez és hosszához csak nehány vonalnyi legyen.

40. §. Hogy taszitsuk be a paiszkát es mire kell ezután figyelni?

A már elkészitett paizskat *e* és *b* szögleteinél meg fogjuk és *c* hegyével a keresztmetszésnél a hejj alá dugva addig taszitjuk a függőleges hasitékba lefelé mig a paizska *e—b*vel jegyzett felső része a kereszt hasitékba belefekszik. A paizska szeme a tett függőleges metszés irányát kövesse és ne kerüljön a csemete kérge alá; magától értetődik ha a paizska nehezen volna a törsz kérge alá tolható azt a mennyire szükséges az oltó csontocskával felfejtjük, késsel vagy más vaseszközzel őrizkedjünk a paizst tologatni, valamint a szemet is valahogy ilyesmivel meg ne érintsük. A szem betolása után a csemete kérgét mely alatt a paizs van a szem két oldalánál gyöngéden megnyomjuk, azután fogjunk a bekötözéshez; erre sárga viasszal bevont fahártyát (Bast) veszünk és pedig minden beoltott törzshöz $^1/_2$ rőfnyit. Ezen hártya ugy helyeztetik el, hogy fele a szem fölött, fele a szem alatt överzi a törzsöt, a szem feletti kötés épen *d—e* metszésénél fedje a törzsöt, természetesen, hogy annál nagyobb pontossággal történjék a műtét a hártya mindkét végét kézbe fogjuk s ugy fektetjük rá a *d—e* metszésre, ügyelvén hogy a szem a hártya által be ne takartassék, hanem a levél szárral együtt szabadon álljon; az alsó rész betakarásánál hasonloan érintetlen kell hagyni, s arra törekedni hogy a hártya vége a csemetének meg nem metszett részéig nyuljon, s ott keritse még egyszer körül a csemetét. A kötés legyen szoros de ne oly tulságosan hogy ez által a nedvkeringés akadályoztassék; arra is kell vigyázni hogy a kötés alól kéreg ne kandikáljon ki, bistosság oká-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

ért ha a kötéssel az alsó kereszt vágásig jöttünk még egyszer ráfordithatjuk és pedig ugy hogy egyik szalag befödje a másikat, ekkor az azutáni hártya szalagok az elsőnek közepére kerülnek, ha igy a kötözés végén ismét oda jutottunk a hol kezdettük, csináljunk egy később feloldándó bógot.

41. §. Minden csemete beoltásánál gyorsan járjunk el. Mig a facskán a szemhez mért metszéseket megteszszük, a nemes szemkét a levél száránál fogva ajkaink közt tartsuk de nyelvünket ne értessük hozzá.

42. §. Ha kevés idő mulva észre vesszük, hogy a szem meglehetősen dagadozik és hajtani kezd, az oltás alkalmával ráhuzott köteléket kissé megtágitjuk.

43. §. Az alvó szemreoltásnál ugyanazokra kell tekintettel lennünk mikre az élő szemreoltásnál voltunk csak hogy a kötést a jövő év tavaszán, midőn a szem hajtani kezd, kell megereszteni, ugyanekkor a csemetét a beoltott hely fölött mintegy 4 hüvelynyire le kell nyesni.

44. §. Az élő szemre beoltott csemetét akkor midőn a nemes szem már $^1/_2$ lábnyira növekedett, a nemes ág felett hasonlóan 4 hüvelyre le kell metszeni.

45. §. Miután a szemreoltás az eperfák nemesitésére legjobb mód, fölöslegesnek tartom más szinte nemesitési módok fölemlitését; ha netalán tisztelt olvasóim közül valaki a párositást akarná megkisérteni, e modszerről minden gyümölcsfákrol szóló nemesitési munkában kaphat utasitást, mert az eperfa nemesitésére ugyanazon szabályok állanak melyeket a többi gyümölcsfáknál gyakorlunk.

46. §. A szemreóltás első évében, a hajtásoknak a törzsökön szabad fejlődést engedünk, egyedül a nemes ág növekedésére forditunk gondot, ezért a törzs mellé karót állitunk, s hozzákötés által kényszeritjük az ágat egyenesen felfelé nőni, de a karónak még azon haszna is van

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

hogy a gyenge ág se a szél se madarak rászállása által nem törik ki könyen.

47. §. Az ágat fűzvesszővel vagy szalmával kötjük a karóhoz, de nem oly szorosan, hogy az ingodozára tere ne maradjon.

48. §. A faiskolának 16. §. szerinti megkapálását nem kell elfeledni.

49. §. A 2dik év marcius havában midőn a fák nedve már mutatkozik, megkezdődnek a 43. és 44. §. emlitett lemetszések, még pedig ugy hogy a csemete az oltás helye felett egy hüvelynyire a törzs oldala felé ferde irányban lefűrészeltetik; az oldalhajtásokat pedig egészen a törzs hegyéig símán lemetszük. De mint rendesen történik e munkát, nem kell elhamarkodni, mert igy csak bütykös darabos bokrokat nyerünk, ezt csak ugy kerüljük el ha lassan dolgozunk, minden ágat szorosan a törzs mellett metszünk le, s a lemetszett ág helye oly símán marad mint maga a csemete.

50. §. Midőn a csemete növésében a hat lábat meghaladta, a 6 lábon felüli részt épen egy rűgy felett el kell mestzeni hogy a fácska a korona kopzéshez kezdjen.

51. §. A korona rendes képződése a harmadik évben kezdődik; és hogy ezt előmozditsuk a törzsön 6 láb magosságig minden hajtást lemetszünk, különben valamint eddig ugy ezen évben se hagyjunk 6 láb fölüli hajtásokat csak mennyi a korona képzésére épen szükségeltetik, mindjárt első keletkeztükkor csipjük le őket, mert ha ezt ekkor elmulasztjuk, később midőn már megerősbültek megsebezzük lemetszésük által a törzset s ez szembetűnőleg hatráltatja a növést.

52. §. A hat lábon felül nőtt oldalnővésekből melyek a korona képzésre meghagyatnak, 4nél több ne legyen s két szemig ezeket is el kell metszeni.

53. §. Miután a nevezett metszések által a 3dik sőt a későbbi években is a fácskán seb ejtetik, melyet a levegő

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

eső s. a. t. binek nem szabad kitenni, tanácslom tisztelt olvasóimnak hogy a sebet a metszés után azonnal kenjék be, egy következőleg készítendő faviasszal:

végy 8 lat sárga viaszt

8 „ szurkot vagy gyantát ezeket tégelyben összeolvasztván, midőn már folyékonnyá lett a tűztől elvéve azon melegen őnts közibe;

8 lat terpentint és

8 „ len vagy faolajt, s igy összekeverve hütessék ki. Ha meghűlt külömböző formáju leginkább 1 láb hosszu 1 hüvely vastag rudacskákát alakitunk belőle, melyeket a használat idejéig hives helyen tartunk.

VI. Fejezet.

Az eperfák átültetéséről állando helyeikre.

54. §. Minden epertermesztőnek tudnia kell, körülbelől mennyi növényt kaphat egy lat magból hogy igy ültetvényeit beonthassa; a tapasztalás tanitja hogy egy lat magból általányosan véve 3000 ültetvényt nyerhetünk. Magas törzsű fák 4 öl széles sorokban s egymástól négy ölnyi távolra esnek; könnyű tehát kiszámitani hogy egy 1600 □ öles hold egy negyed részére tehát 400 □ ölön 100 nagy eperfa foglalhat helyet.

Ha valamely szántóföld, kert s. t. b. szélét akarjuk körül ültetni; először is felmérjük a beültetendő hely hosszát p. o. ha egy szántóföld kerülete 700 folyó öl az egyes törzsek távolsága 4 öl lészen a kimért 700 ölre ennek negyed része, 175 fácska kell.

53. §. De nem elég tudni, hogy hány csemete szükségeltetik egy bizonyos területre, hanem tekintetbe kell

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

venni azt is hány selyembogarat akarunk vagy lehet kikeltetni. Egy lat magbol nyert bogarak fentartására 600 font levél kell, ha egy felnőtt 18—20 éves törzsről 40—50 fontot számítunk, egy lat magra 15—20 fa szükségeltetnék.

56. §. A kizárólag eperfa ültetvényekre szánt földet kétségkivül legcélszerűbb 2 lábnyi mélységre rigolirozni mert ez által a föld előkészitetik, sőt téli költségeink is megtérítetnek, ha tavaszszal vagy nyáron az egészet meglehetős mélyen felszántatjuk és kapás növénynyel bevetjük. Aratás után az egész területet hosszában és keresztben 4—4 ölnyire meg jelöljük, minden megjelölt ponthoz egy cölöpöt vervén. Ugyanazon év késő ősszén a megjelölt helyek (a cölöpöktől mind a 4 rész felől 2 lábnyi távolságot véve) 4 lábnyi szélesség 4 lábnyi hosszaság és $2^1/_2$ lábnyi mélységre kiásatnak, a kiásott föld ne képezzen nagy halmot kissé szét kell huzgálni hogy a légkör jobban közibe hathasson.

57. §. Ha az eperfa valamely szántóföld, kert, út vagy m. v. keritésébe ültettetnék, akkor is, az előbbi §. ban emlitett négy lábnyi távolban kell el helyezni.

58. §. Ha a föld nem birna elég táperővel, a gödör szélére hányt földet ősszel a szükséghez képest érett trágyával kell keverni. A köveket, gyomot, gyökereket s. a. t. felásás — trágyávali keverés — és ültetéskor nagy fáradság nélkül ki lehet vetni.

59. §. Ha az eperfa tenyésztésről mondottakat pontosan követik, és a mag vagy faiskola földjét nem trágyálták tulságosan, mert ez által a törzs mesterkélt hajtása eszközöltetik, bizonyos vagyok a felől: hogy senkinek a felnevelt törzskék sikeréről nem nem kellend kétkednie; a fákat a fa vagy magiskolában erős trágyázás által soha se engedjük gyors hajtásra fejlődni, mert ha aztán az ily kövér földön nevelt fák nedves és nem oly erőteljes állóhelyökre tétetnek át, észerevehetjük

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

hogy a növésben mit sem haladnak mig végre fájdalmasan latjuk teljes kihalásukat.

60. §. A 4dik év tavaszán a csemeték nehogy az oldal gyökerek megsértessenek a legnagyobb ovatossággal kiásatnak de mielött e kiásatáshoz fognánk jegyezzük meg a törzs déli oldalát hogy e rendeltetése helyén is dél felé allíttassék.

61. §. A gyökerek megnyesését tanácslom; hogy soha sem kövessük némely irónak azon tanácsát, hogy a gyökeret egész a törzsig bevágjuk, mert legjobb 7 hüvelynyit meghagyni belőlők, a sebesűlteket pedig ferdén a sértett rész alatt ugy messük el, hogy a metszés lapja a földre fekve essék, a mellék gyökerek is annyira lemetszettnek, hogy ne legyenek hoszabbak, a többi gyökereket pedig csak akkor szabad megmetszeni, ha sérülésts zenvedtek.

62. §. A törzs koronáján 3—4 legszebb hajtáson kivűl a többit szorosan a törzs mellett e hármat pedig a gyökerek és földerejéhez képest 2—4 szemnyire kell átmetszeni, külömben nem kell gondolni hogy ama 3—4en kivűl a többinek minden tekintet nélküli lemetszése által eleget is tettünk hanem a hajtások lemetszésénél tekintettel kell lenni arra is, hogy korona képzésre csak is azon hajtásokat hagyjuk meg, melyek a törzsnek szép kellemes formát, nem pedig a mint már sokszor láttam tüske bokor kinézést kölcsönöznek.

A hajtások el és lemetszése által nem csak azt érjük el, hogy a törzs szép formát kap, mert az ültetendő fácska megmetszésének egyébb oka is van, u. m.: a csemete az 1sö s még a 2dik évben is a gyökeredzéssel van elfoglalva s igy a gyökerek nem képesek a szál és koronába annyi tápnedvet hajtani fel mint a mennyit a faiskolában készen kapnak. Ha a csemetét a faiskolában szabad fejlődésnek engedjük és megnyesés nélkül

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

helyezzük állandó helyére meg vagyok róla győződve hogy 100 közül alig fog egy kettő sikert felmutatni.

63. §. A faiskolából egyszerre csak annyi fát ásassunk ki mennyit egy nap alatt átültetni birunk, a nyesés közvetlenül minden fácskán kiásása után történik, melyet aztán az elültettetésig a földbe szurunk, de ha 1—2 mért földnyi távolságra kellene azokat vinni, ez csak korán reggel vagy késő este történjék, és az illető helyhez érkeztünkkor, a csemetéket ismét földbe kell tenni.

De ha a fákat egy napi járásra vagy még tovább kell vinni a begöngyöléssel ugy kell bánni mint azt a 26 §.[ban] *c.* említém, az elszállitás reggel vagy este történjék.

64. §. Ha a fácskát megnyestük és rendeltetése helyére vittük az elültetésre készen van. Az átültetés előtt azonban egy kapával gödörről gödörre járunk és az elöször kiásott földdel $^1/_3$ résznyire megtöltjük azokat, ha az egyik oldalróli föld nem töltné meg a gödör egy harmadrészét a másik részről annyit veszünk mennyi a kitöltéshez szükséges, e mellett meg kell tisztitani a földet kövektől gyökerektől s átalában mindentől a mi a fácska fejlődését akadályozná, alig kell tán figyelmeztetnem tisztelt olvasóimat arra hogy a gödörbe vont föld ne legyen rögös darabos hanem szétpárlott és a másik oldalon fekvő földet is derekasan kapával meg kell vagdalni.

65. §. Ha a gödrök elkészitvék a fácskát a kitöltött gödör közepére tesszük. De hogy e dolgot célszerűen öntözhessük az átültetésnél 2 egyént kell alkalmazni, az egyik tartja a csemetét és lassan mozgatja, mig a másik a gödör szélén térdelve szétterjeszti a gyökereket s azokra finom földet rak.

66. §. A gyökereket közvetlenül födő föld finom és porhanyos legyen, hogy a gyökerek alatti hézagokat kellőleg kitölthesse és egyik se feküdjék üregben, mig a gyökerekre a földet huzzák a fácskát folytonosan mozgatni kell, oly for-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

mán mint már az előbbi § ban említém, ha a gyökeret 6—7 hüvelynyire föld boritja egy öntözővel öntsünk a csemete körűl mintegy 8 pint állott a 27. § alatt már említett tulajdonságu vizet ezután a többi föld is a gödörbe huzatván az atűltetés be van fejezve. Figyelmeztetem itt t. olvasóimat hogy a gödör szinüllig megteljék, 6—8 nap mulva a többit is a fácska körébe lehet huzni. Az átültetett fácska mellé kivált az első netalán szellős napokra előnyős ha karót szurunk, mert ez megvédi az ingadozás s talán kifordulás ellen, azonban mint fa hiányban szenvedő vidéken tapasztaljuk e karókat mellőzni is letet. De ha használunk, a földbe szúrott része égettessék meg sőt a csemete elött kell a földbe tenni, és ezt azután három helyen, fent, közepén és alant vesszővel vagy fahártyával vagy szalma fonadékkal gyöngén hozzá kell kötni.

67. §. Az átűltetés első évében minden hajtást mely a száron a koronáig nő valamint a korona meghagyott ágain kivűl a korona közt növekedő hajtásokat is ki kell vágni.

68. §. A következő év tavaszán s átalában az átűltetés utánni első 3—5 évben a csemetén a következő tenni valók vannak:

a) Minden tavaszszal utána kell nézni, hogy a képzendő korona hegye vagy ágai nem fagytak e meg, nem törtek e el? ha igen, akkor a sértett ágat épen egy rügy felett el kell vágni, a metszés mindig a törzs közepétől kifelé történjék nehogy a rügy a korona belső része felé hajtson.

b) Az egymáshoz nagyon közel vagy a föld felé nőtt ágak levágandók.

c) Egymást érintő ágak és gallyak ha több van a legerősebbet kivéve lemetszendők.

d) Ha a fa egyik oldalán erősebben fejlődne le mint a másikon, s ezért elferdülésétől lehetne tartani, akkor a gyengébb oldalán az ágakat jó vissza kell nyesni.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

e) Arra törekedjünk hogy a fa koronája kellemes látványt nyujtson a szemnek.

f) A fatövét szorgalmatosan fel kell kapálni marcius, julius, oktober honapokban s igy rendesen háromszor de ha szükség kivánja többször is.

g) Ha a föld erőtelen minden 2—3 évben trágyázni kell erre legalkalmasabb idő az ősz.

69. §. Miután a szálas fákról csak a 4—6 söt 8ik évben lehet levelet szedni, ugy hiszem nem lesz kellemtlen t. olvasóimra nézve, ha az eperfa tenyesztés egy 2dik módját is előadom, mely nem csak korábbi és a hernyók természetével megegyező leveleket ad, hanem földbirtokok bekeritésére, is ajánlható, ez az ugynevezett élő sövény.

Alig lehet sikeres selyemtenyésztés ha magas törzsű fák mellett egyszersmint bokrokat is nem tenyésztünk, az utobbiak a tavaszi hideg szél ellen törpe növésük és sűrű ágazatuk által jobban védelmeznék, levél rügyei korábban fejlenek, s a selyem hernyónak első tápul szolgálnak, mig ellenben a szálas fák levelei később fejlődnek, s a tavaszi hidegtől könyebben is szenvednek; a tavaszi fagy árt ugyan a sövénynek de nem annyira hogy egész lombozatát elpusztitsa.

VII. Fejezet.

A sövény ültetésről.

70. §. A föld melybe a sövény-keritést akarjuk állitani, az ültetést megelőző év őszén $3^1/_2$ láb szélesre és $1^1/_2$ láb mélyre kiásatik, s a kiásott föld a gödör oldalára tétetik, mint már a mag és faiskola előkészitésénél emlitém. Hogy mind annak eltakaritása szükséges mi

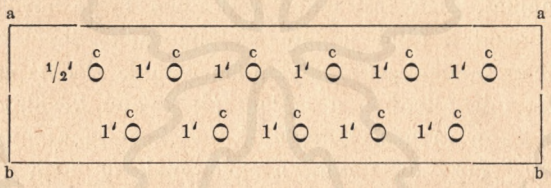
© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

a gyökeret növésében akadályozná, azt a fennebbiek után ujolag emliteni felesleges volna.

71. §. A sövénybe való csemeték épen oly módon növeltetnek a magiskolában mint azok melyekből magas fákat nevelünk, miert is a magiskola földének előkészitésére a magszerzésre s a csemete növelésére nézve azokra utasitom t. olvasóimat miket az illető fejezetek alatt ezekre nézve fennebb mondottam.

72. §. A magiskolából az egy éves csemetéket tavaszszal ovatosan kiássuk, s az erősebbeket 3, a gyengébbeket 2 szemre lemetszve, a már mult őszszel kihányt árokba 1 lábnyi közzel két sorban elűltetjük, még pedig ugy, hogy az egyes növények ne szemben, hanem keresztben foglaljanak helyet.

Az ide rajzolt ábra fölvilágositásául szolgál

a-b a $3^1/_2$ lábnyira kiásott gödör szélessége. *c* a gödörfaltól $^1/_4$ lábnyi távolságra kiűltetett csemeték; az űltetés kezdeténél az elsőt csak $^1/_2$, a többit pedig mind 1 lábnyira kell űltetni, a második sor már a gödör végétől 1 lábnyira kezdődjék és igy tovább. A sövény további kezelését illetőleg Lengenke ekként utasit:

A csemetéket akként neveljük, hogy csak a felfelé növő ágakat metszük le minden évben tavaszszal és pedig annál mélyebbre mentől gyengébbek a csemeték, hogy ez által minden irányba való terjeszkedésre kényszeritsük természetesen nem annyira a szomszéd csemeték felé mint inkább kifelé hol fejlődesüket épen semmisem akadályozza. Magától értetődik hogy a csemetén más erőszakot nem szabad elkövetni, s minden mit vele teszünk

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

csak annyiból áll: hogy a csemete alsó részén növekedő ágakat megkiméljük, hogy ha a fa természeténél fogva felfelé indul szorgalmatosan a kés alá tartani, hogy ez által a felfelé növés akadályoztatván a minden oldalra és irányba való terjedés előmozdittassék.

73. §. Mily magasra hagyassék a sövény, a tulajdonos izlésétől füg, de én mind szépségéért mind a gazdag levél terméséért azt tanácslom, hogy a sövény 6 láb magosra hagyassék.

74.§. A csemetét a kiűltetés első évében nyesés nélkül szabad növésnek engedjük egyedűl arra kell ügyelni, hogy a földtöve körűl tiszta legyen.

75. §. A második évben a hajtások öszszefonatnak a vastagabbakat keresztbe összekötözzük; e miatt minden héten végig kell tékinteni az ültetvényeket, s végre minden hajtást mely 6 lábnál magossabbra nőt, 6 lábnál le kell metszeni.

76. §. A mi a sövény szélességét illeti, olló alá csak akkor fogjuk ha a rendes 6 lábnyi magosságot elérte, a sövényt hagyjuk $2^1/_2$ láb szélesen, a mi ezenfelől van az óllóval el metszetik hogy a sövény ne csak keritès, s a hernyóknak első táp legyen, hanem a szemnek is kellemes látványt nyujtson.

VIII. Fejezet.

Az eperfák betegségei és azoknak orvoslásáról.

77. §. Az eperfa mint| minden gyümőlcsfa külőnböző betegségnek van alávetve, ezek között leg veszélyesebbek:

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

a. a fenésedés, midőn a törzs kérge megfeketűl és ugy néz ki mintha megvolna égve, a fa kiszárad és kivész.

Ez ellen egyetlen szer volna: a kérget a meddig fenés késsel levágni és egy c alatt leirt tapaszszal bekenni, de ha a kór már nagyon előre haladt, a fenés kéreg alatt a fát is ki kell vágni és ugyanezen tapaszszal bekenni.

b. a moha a törzs és ágakbol ki sziván a nedvet a fa kiveszését sietteti, leginkább ott támadt hol a fák kellőleg meg nem művelt gyepföldbe, mocsáros vagy szabad levegőtől némileg elzárt helyre űltetetnek ezen moha legveszélyesebb faja sárga vagy szürkés fehér színű. Ezen mohát és a hamuférget a következő módon lehet kipusztitani:

Keverjünk össze 50 itze vizet, 20 itze dohány forázattal vagy bükkfa szükség esetében tőlgyfa hamvával és 3 font oltott mészszel, és ezen keverékkel egy meszelő ecset segitségével bekenjük a beteg fákat.

c. Sebek és sértések mellyeket nyulak, más állatok sőt rosz akaratú emberek is ejtenek a fákon a fák kérgét lehántván; ha a kéreg körös körűl levan hántva a seb orvosolhatlan, de ha az egyik oldalon van még kéreg mely a fa teteje felé legkevésbe sincs megsértve, vegyünk gyogyitására 16 rész marha ganajt szalma nélkül, 7 rész hamut, 8 rész oltott mészt, 1 rész fövényt, a száraz részeket szőrrostán a marhaganéjra rostáljuk, 1 rész vizzel vegyitjük sárrá gyurván, bekenjük vászon rongygyal mely egész éven át rajta hagyatik. Vagy: vetessék 1 rész marhaganaj

1 „ agyag

s mindkettőt összekevervén, avval a sebet beken-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

jük és vászonnal bekötjük, a kötést rajta lehet hagyni, mig magától le nem esik.

d. A fa törzsön vagy fő ágain bő nedvűség miatti nedvkifolyás is, csak hamar tönkre teszi a fát, eszt meglehet akadályozni ha a kóros helyet az 53. §. alatt leirt ragasz vagy kenőcscsel bekenjük s a bekent helyet rongyal kellőleg bekötjük, és

e. Végre megemlitjük, az eperültetvények legfélelmesebb ellenségét az egereket, ezek némely időszakban leginkább télen elrágják a növény gyökerét; egyetlen biztos szer ellenök: 2 lat finom porrá tört Arsenik, 2 meszely liszttel összekeverve s vizzel tésztává gyúrva. Ezen tésztát ujjnyi vastagságu ruvacsokba hengergetve, a napon vagy kályhán meg kell száritani, s papirba takargatva biztos helyre tenni. Használatkor törjünk le a rudacskából $^1/_4$ hüvelynyit s tegyük az egér lyukba, melyet ugyan akkor földdel be is kell takarni.

IX. Fejezet.

Levélszedés a magas fákrol, és az azokkali bánásmodról.

78. §. Hogy erős és ép fákat neveljünk és azokat sokáig erőben fenntartsuk, mindenesetre szükséges a korai lelombozástol megkimélni, s ehhez gyakran a föld alkatához képest 5—9 év szükséges.

79. §. A fákat nem szabad egyszerre megfosztani leveleiktől, azért van tőbb fa ültetve hogy sorba és válogatva, levelezhessünk, hogy azonban erre ritkán vannak tekintettel s a fát rohammal egyszerre megfosztják

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földmüvelésügyi Minisztérium szerz.sz.; EVgF/255/2018.

leveleitől, és mi lesz következése?, az, hogy a fák hamar kivesznek.

80. §. A levélszedés módjai sokképen hibásak de nem akarom t. olvasoimat azon soknemü hiba leirásával fárasztani melyet látni elég alkalmunk van vagy lesz, itt csak célszerű utasitást akarok adni arra nézve, mikép lehet ama hibákat lehetőleg elkerűlni, melyek nem csak a levélmenyiségét kisebbitik de a fát is, rövid idő alatt tönkre teszik, következő alapszabályokat tartsunk szem elött.

a. A korona leveleit soha se kell egyszerre leszedni, hanem 3—4 izben különböző időkben, és pedig másod izben akkor kell a fához jönni levélszedés végett, midőn a már megszedett ágakon ha nem is teljesen kifejlett, de a többit nagyságra még is megközelitő levelek vannak. A korona galyain növekedett kis oldalhajtások melyeken gyümölcs fejlődnék levélszedéskor az összefonódó ágakkal együtt, s végre minden letört ágak lemetszendők. Az elsőbbeket ugy a mint vannak a hernyók elébe tehetjük, de ez utóbiaknak ága vastagabb mintsem ezzel együtt hernyók elébe tehetnők azért le kell levelezni. Azonban ha az ültetvény egy részét valamely évben a levélszedéstől meglehet kimélni az a fáknak nagy hasznára van.

b. A levélszedők a fához támasztott könnyű létrat használjanak; továbbá birjanak csupán e célra szánt kézi kosárkákkal, de ne használjanak olyan kosarakat melyekben különböző kerti növényeket, hust s. t. b. szoktak tartani ezektől a levelek oly szagot kapnak melytől a hernyók undorodnak, a levelek elszállitására használt zsákok ne legyenek lisztes vagy más használatban, hanem csak is a levél gyűjtésre szántak. Levelek gyüjtésénél a zsákokat a létra fokaihoz kell kötni hogy a szedő kezéből egyenesen bele tőlthesse; ha a zsák telve

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

van lassan a földre eresztjük, összekötjük valami árnyas helyre leginkább a fa árnyas oldalára állitván, a szedést igy, s addig folytatjuk mig a kellő levél mennyiség össze van gyűjtve. Kosár helyett még jobb az asszonyok által viselt kötény és annak alsó két végét ugy összevenni hogy egy zsákot képezzen, s igy ebből ha lehet tőlteni meg a zsákot.

c) Sárga, foltos vagy a földre hajló ágokon függő levelek a hernyók táplálására ártalmasok, s már azért sem használhatók mert külömben is gyenge táplálékot nyujtanak.

d) A hernyók elé tett poros levelek veszélyesek, van azonban eset hogy nincs más fa csak olyan mely utmellett vagy más oly helyen áll, hol a por belepi a leveleket, hogy az ily leveleket használhatokká tegyük, spárgából vagy fahártyából font rostára öntjük, vizet töltünk rá, s azzal lemossuk; a vasrosta azért nem alkalmas e célra mert könnyen rozsdát kap és ártalmas.

A levélmosás akként töntenik hogy alig 3 hüvelynyi vastagon tesszük a leveleket a rostába s a kutból csak most meritett fris vizet töltünk rá, közbe közbe megrázogatván a rostát, leveleket azután szellős de nem verőfényes helyre teritjük hol $^3/_4$ óra alatt megszáradván táplálásra használhatók. De e munkától is fel vagyunk mentve ha az esőt bevárhatjuk mert ez kellőleg le mossa a leveleket; s eső után 1—2 óra mulva már szedni lehet. Az esőt természetesen csak olyan termesztő várhatja be kinek olyan helyen is vannak fái, hol a pornak nincsenek kitéve, azért közlém hát e tisztitási módszert mely csekély költséggel jár és biztosan célhoz vezet.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

e) A leveleket nem szabad zsiros vagy általában tisztátlan kézzel megfogni, szedés elött mindég tisztára kell mosni a kezet; férfiak ha levelet szednek ne dohányzanak, a dohányszagú levelet kerüli a selyembogár; s ha tán nagy erőködéssel megeszi is, veszte lála bizonyos.

f) A hernyóknak fejlettségükhöz mért levelek adassanak, a fiatalabb hernyókat, a sövényekről vagy még teljes nagyságát el nem ért levelekkel kell tartani, mert ezek épen a hernyó zsenge korához illő táplálékot nyujtanak. A hernyóknak első élőszakukban csak a legfiatalabb alig fejlett leveleket adjuk, és ha a levelek már nagyon kifejlettek midőn még hernyoink vannak, melyek még nem haladták túl az 1. és 2dik életszakot, akkor a leveleket $^1/_2$ hüvely széles szalagokra vagdalva kell a hernyó elébe tenni; azonban én kétkedem rajta, hogy ezen felvagdalás ha a levelek teljesen ki vannak fejlődve a kivánt célra vezessen, mert nem apró darabokra hanem finom gyönge anyagra van szüksége a fiatal hernyónak, az elvagdalás pedig nem finomítja meg a vén leveleket, egyedül annyit eredményez hogy a hernyók könyebben rágják meg.

A 3dik év 4dik életszakban már erőtelyesebb eledelt kapnak a hernyók, más szóval ekkor már kifejlett levelekkel kell tartani, nem szükség ügyelni arra hogy vén e vagy fiatal a levél; egyébiránt ajánlatos még a 3dik időszakban is a kifejlett leveleket a mennyire lehetséges 2—3 darabba szeldelve tenni a hernyók elébe.

g) A fákat lehetőleg kíméljük, s ha létra nélkül a fára mászva, akarunk a korosából levelet szedni legyünk ovatosak. Minthogy némely ágról nem

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Miniszterjum szerz.sz.; EVgF/255/2018.

lehet természetes állásában le szedni a leveleket, hanem le kell huzni, vigyázva bánjunk vele, nehogy letörjük, a leveleket ne söpörve hanem hármával vagy négyével szaggassuk le róla.

Az ekként lefosztott ágakat csendesen bocsássuk vissza előbi állásukba.

h) A leszedett leveleket ideiglenes tartójokban (zsákban) nem kell összegyurni, hanem had álljanak lazán egy-máson, ha a szükségelt mennyiség megvan szedve hüves helyen deszkára vagy gyékényre szétteritjük mert halomban hagyva megfülladna.

Igen nagy hiba a leveleket nedves pincze földön halomra önteni, mert itt a levelek undoritó föld szagot színak magokba, s ézert hatásuk a hernyóra igen ártalmas; de ha épen nincs más hives helyünk csak a pincze, akkor a pincze földét befödjük deszkával, a deszkára gyékényt teritünk melyen aztán vékony rétegben szétteritjük a szedett leveleket

i) Két három napra való levél készletre mindig szükség van, és jaj annak a selyem tenyésztőnek ki a szedést mindig az etetés idejére halasztja, gyakran megtörténik hogy 1—3 napig szakadatlan hull az eső a selyemtenyésztésnek pedig nincs nagyobb ellensége mint az esős idő a mi ellen csak előre gyűjtött levél készlettel biztosithatja magát a tenyésztő. Ha eső után szedetnének a levelek a fákat jól meg kell rázni, hogy az eső cseppek le hulljanak, végre:

j) A fákat melyeknek minden évben le szedik leveleit, hogy tartosabbak, mennyiségre és minőségre kielégitőleg levelezzenek, 8 év mulva meg kell csonkitani. Az ágak ilyenkor 1—1½ láb hoszúságra lemetszetnek mint a 2dik ábra itt mutatja

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

A csonkitás által okozott sebek
2 font szárazon porrá tört agyagból
2 font fris marha üritékkel, és kellő mennyiségű marha szőrből s
10 lat lenmagolajból készitett ragaszszal bekenendők. De ezen ragaszt oly hamar a mint csak lehet el kell fogyasztani, mert a hosszas tartás alatt megkeményedik.

Az ágakat februarius vagy marcius hóban kell levagdalni, mielött a nedv megindult a fákban.

81. §. Az uj hajtások ápolását illetőleg mindenben a 68. §ban mondottakra tartsuk magunkat. Azonban a megcsonkitott fákról három évig nem szabad levelet szedni.

82. §. A levél szedésre és a fa ápolósra külömböző módok ajánltatnak; egy munkában a levélgyűjtésről ezeket olvastam:

83. §. 1ször levéltermés, levelek szedése váltogato nyugévek alatt.

Hol a fákat csak nem egész kopaszra szokták megfosztani leveleitől olyan helyen tapasztalás szerint minden harmadik évben pihentetni kell, hogy erőben maradjon de még sokkal hasznosabbnak tartják minden máso-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

dik évben pihentetni, mely nem hogy káros volna, hanem ellenkezőleg a képződő nagy levelek által inkább előnyös.

A levélszedésnek ezen módja ott divatozik, a hol a selyemtenyésztés még csak keletkezőben van, p. o. Austriában. Nagyobb mértékben űzött selyemtenyésztésnél az ily váltogatott szedés sokkal csekélyebb hasznot ád mintsem szükségesnek ne látnók azt összekötni a csonkitással, mely a fa erőteljes ujjá születését eszközli.

84. §. A levelek egy kézvonással leszedése a fák lecsonkitás általi ifjitás ideje alatt.

A levél szedésnek ezen módja Lombardiában minden napi, de néhol Franciaországban is szokásban van. A fűz megcsonkitásától csak abban különbözik hogy az ág főszárát meghagyják, ezen ágak aztán nagyon hosszú galyakat hajtanak, melyeket az első évben érintetlen hagynak.

De a többi években a fiatal ágak melyek a mult évi ágból hajtottak levonatnak. A levonást alólrol felfelé végzik hogy a rügyek megne sértessenek, és az ág hegyén maradt levelek az ág hegyével együtt letöretnek.

A 3dik évben ismét ugy bánunk vele, a 4dik évben szinte, midőn a fáknak ismét 3 hüvely átmeröjü ágai vannak s ha még egészségesek oly lombos kinézésüek mintha soha se csonkittattak volna le, mikor aztán újolag le csonkittatnak.

E 4 évi csonkitás alatt a fák csak hamar megvastagodnak, s odvasak lesznek mint a lemetszett fűzfa, de ideje korán lefűrészeltetve pompás gerenda lesz belölök mert az eperfa nagyon szijjas (rohe).

Burger ugyan azt hiszi: hogy ezen eljárás azert van szokásban mert a fa igy csekély árnyat vet a mezőre s azért a bérlő művelési módra mulhatatlan szükségesnek tartja, de miután csak a fa az uraságé a lehulló

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

vagy levágott tűzre való ágak pedig a bérlőé, ennek hasznára van ha a fa mentől hamarabb elpusztul.

85. §. 3dik A galyas ágak levágása.

A levélszedésnek ezen módja Friaulban és Trevisoban van szokásban. Fejszével levágják a lombos egy-két éves ágakat, ugy hogy csak egy csap maradjon belőle a fán, a levágott ágakat összekötik, haza viszik: a levélgyűjtésnek igen olcso modja.

A fa koronája minden évben növekedik de csak a meghagyott csap körül. Azonban az ágaknak ezen ismételt lecsonkitása miatt a fák gyengén nőnek, az éves ágai is aprok.

Ezen aljárás ép oly durva és erőszakos mint az előbbi, s csak is gyér népességű tájékra való, hol aztán egy férfi nehány óra alatt több fárol képes le vágni az ágakat. Ez által a hernyók ápolása is nagyon meg van könnyitve, mert otthon a vékony (1 éves) galyat le tőrik a vastag (2 éves) ágmellől, s a gyönge galyacskákat levelestől a hernyók elébe teszik, a hernyók a gályra másznak, ezzel felemelhetők és tanyájok igy könnyebben tisztitható. Ezen bánásmód nagyon hamar kipusztitja a fákat; az első módszer által pedig évenkint gyarapodnak, mert a lombozat felét sértetetlenül megtartván még azon évben kétszerezett erőveli tenyésztésre ingereltetnek a lefosztott levelek helyre pótlására, azért minden évben még egyszer annyival szaporodnak ágai és levelei.

86. §. Az itt előadott levélgyűjtési módokra meg jegyzéseim a következők:

A következőkből átlátandják t. olvasóim hogy miként én szedetem a levelet ezen mód kétségen kivül a legjobb Magyarországban, már csak azért is mert ezen módtól nem kapunk olyan tulságosan nedvdús leveleket melyek a hernyók egészségére ártalmas befolyással vannak, ezen kezeléssel lehetséges továbbá hogy a lég, napfény

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

s. t. b. a fa minden részére behatással legyen, s ez által a hernyók természetéhez illő eledel képeztessék mely által a fák is csak nem örök életüek lesznek mig a másik mód által mely szerint a fák minden 4dik évben lehegyeztetnek és leveleik lesodortatnak nem ád a hernyó természetének megfelelő eledelt. Ezen második mód abban áll, hogy a buja galyakat az első évben alólról kezdve felfelé sodorjuk le a leveleket, nehogy a rügyek is letörressenek; a galy hegyén maradt leveleket pedig a galy hegyével együtt letörik.

Alig hihető hogy ezen mód haszonhajtobb volna mint az első mert könnyen megeshetik, hogy felfelé sodorva tizszer is végig huzzuk kezeinket az ágon, a levelek még is mind rajta maradnak, különben is ezen leveleket a legrosszabb hernyó tápnak kell tartanunk, és én nem csodálom ha a hernyók ettől többféle betegséget kapnak, s el is pusztulnak.

A levelek mint lejebb olvasandjuk, a korona a 3dik évben már egészen bokros lévén, kellőleg kinem fejlődhetnek mert hiányzik a kellő lég és melegség. Hiszen nem az a cél hogy bokros fákat neveljünk, hanem célunk szabad koronát növelni a fáknak hogy az által a lég és meleg kellőleg behathasson, hogy ne képződjenek tulságosan nedvdús levelek, hanem olyanok melyek a hernyóknak egészséges tápot szólgáltatnak.

A mi Burger urnak itt elő adott véleményét illeti t. i. hogy ez eljárás csak azért volna szokásos hogy a fák kevessebbé árnyékolják be a földet, erre nézve csak azt jegyzem meg: általában tudva van, hogy homokos földet azért ültetik be fákkal hogy a nap és szelek szárító ereje ellen védve legyen; azonban lehet a fákat 3—4 ölnyi távolság és hosszuság helyett 8 ölnyire is ültetni vagy az előbbi távolságra magas törzsüek helyett törpe fákat ültetni s a kivánt cél igy is el van érve, hanem lombos fákkal nem igen hiszem a mezőket az

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

árnyékkal megmenthetni, mert ezek még szaporitják az árnyékot, miután az ilyes fák egy egy helyre nagyon erős, a masikra pedig semmi árnyat sem vetnek.

Végre mi a levélszedés harmadik módját illeti t. i. az ágak évenkinti lenyesése általi levélnyerést, tagadhatatlan hogy az etetésben ez által nagy könnyebbséget nyerünk, de az ilyen táplálás koránsem tiszta mert ez ágak többnyire mocskosak, s aztán a törzsön is oly nagy kárt teszünk mely jóval felűl mulja a levélszedés lassúságából folyó veszteséget.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

MÁSODIK RESZ.

A SELYEMBOGARAK KIKELTÉSE TÁPLÁLÁSÁ ES MEGFOJTÁSÁRÓL.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

MÁSODIK RÉSZ.

A SZÉKELYFÖLDI ERDŐTÖRVÉNYHATÓSÁG ÉS
TECHNIKAI SZABÁLYOK.

ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET
1851
1866

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

I. Fejezet.

A helyiségről.

1. §. A kik csak kicsinyben űzik a selyemtenyésztést nem szükséges hogy külön szekrényekkel ellátott hernyó-tartóházakat épitessenek, egyedűl arra legyen gondjuk, hogy a tenyésztésre szánt helyiség mind két végén legyenek ablakok és szelelőlyukak, hogy kellő légvonat legyen a szobában. Ha csak az egyik oldalon van ablak természetes a léghuzamról szó sem lehet, különben meg kell jegyeznem, hogy ilyen szobában hálni, szagos anyagokat vagy ételt tartani, ártalmára van a hernyóknak.

2. §. A nagyobbszerű selyemtenyésztéshez szükséges hernyó ház epitéséről Dr. Bassi a selyemtenyésztés legjobb módjáról szóló könyvében 6dik lapon igy ir: A selyembogártenyészdeház, melyet ezen iparágot nagyban üzők, épitnek, legyen hosszu négyszögű és fekűdjék keletről nyugotra, belseje legyen $4^1/_2$—5 öl széles, 7—8 legfeljebb 10 öl hosszú, és elég ha 12—13 láb magos. Nagyobb helyiség minden belső beosztás nélkül selyemhernyónevelésre azért nem ajánlható mert ez nagyon sok állat kigőzőlgése igen nagy, s a gyorsan megromlott levegöt s a netalán felesleges nedvet kellő gyorsasággal eltávolitani nem lehet, valamint esetleg a nedv hiány kipótlása és mérséklet változás-akor a rendes mérsék-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

let elő állitása is bajos; megjegyzendő még hogy ha nagy helyiségen sok állat közt valami betegség üt ki két annyi munkába kerül ha a hernyók egy részét meg akarjuk menteni, és hogy minél nagyobb a helyiség s mentől több az állat benne, annál nagyobb a betegség, és ez által rosz esetben a kár. A hely nagysága szerint szükséges a tenyészdében egy vagy talán mindenik vegébe egy egy kemence; az ablakok fölött és alatt 6—8 hüvelynyi tágas szelelő lyukak legyenek, és pedig ugy elkészitve, hogy belehessen őket zárni. Mindkét hosszú óldalon aránylagos mennyiségü egy-mással szemben álló ablak legyen még pedig bezárható deszka táblákkal ellátva.

Különösen fontos az is hogy az épület száraz szellős helyre epittessék, mert nedves helyen a lég könnyen megposhad, mitől a bogarak elbetegednek s az épület is megromlik.

3. §. Meg kell még jegyeznem hogy hernyó tenyészdét soha se emeljünk istálok, gyárak vagy más lármás helyiségek közelében mert itt azután a szelelő lyukak kinyitása s a különbféle füvekkeli füstölgetés semmit se használ.

Ezért mindenkinek azt tanácslom inkább hagyjon fel a selyemtenyésztéssel mintsem oly helyiségben gyakorolja azt, a hol a kár előre látható.

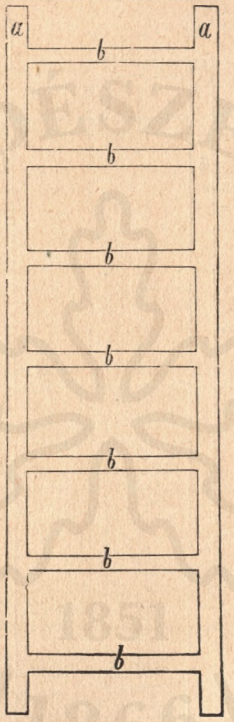
I. Fejezet.

Az állvány és gyékényekről.

4. §. További kényelem végett gondoskodjunk állványokról és gyékényekről melyeken a hernyót étetjük.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földmüvelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

Az állvány négy egyenlő nagyságu 4 hüvely kerületű és 8 láb hosszú gyalult gerendákbol készül, lásd a következö 3dik ábrát

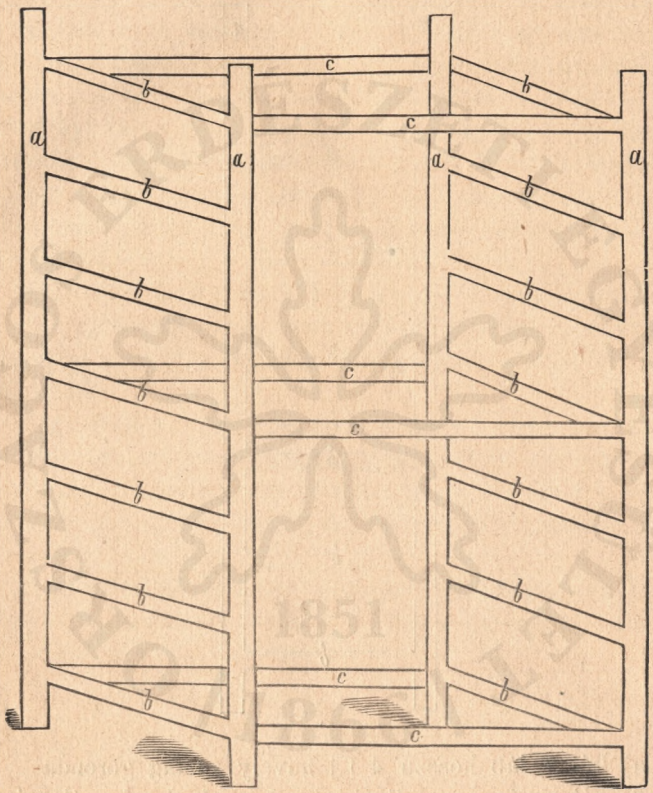

a) két 7 láb hosszu 4 □ hüvely vastag gerenda
b) hét símára gyalult léc darab, melyeknek szélessége legalább 2 hüvely, vastagsága 1 hüvely, hosszusága $3^1/_2$ láb összefoglaltatik, ugy hogy a két gerenda kőz 3 láb 2 hüvely, — és a lécek egyik a másiktol kivéve az alsó mely csak fél láb, egy láb távolsága legyen

A leirt módon elkeszitett gerendák létra alakot nyer-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földmüvelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

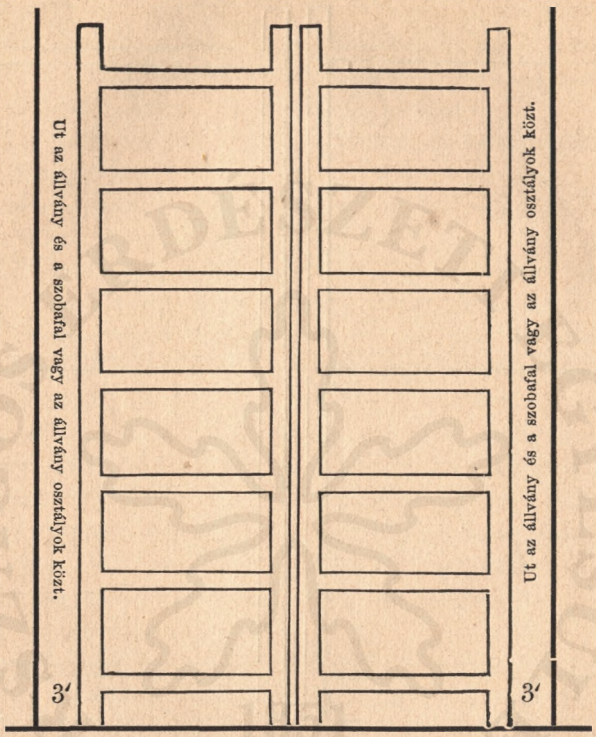
nek. Ha két ily rész elkészűlt az első helyiségbe teendő, és pedig hogy az oszeköttött osztályzatok páronként 6 lábnyi távolságra essenek egymástól lásd a 4dik ábrát

c) fenn, középen és alól 2 hüvely széles 1 hüvely vastag léc köti össze. Az összekötő lécek fenn és alól épen a homlok oldali lécek irányában bocsátatnak be az állvány lábaiba még pedig ugy hogy az etetés végével szét lehesen szedni, a midőn aztán könyébben el lehet rakni.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

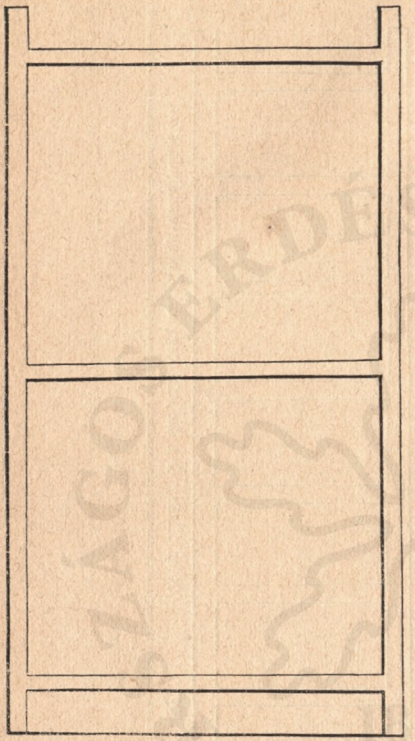
Hogy tért nyerjünk mint látható az 5dik ábrán

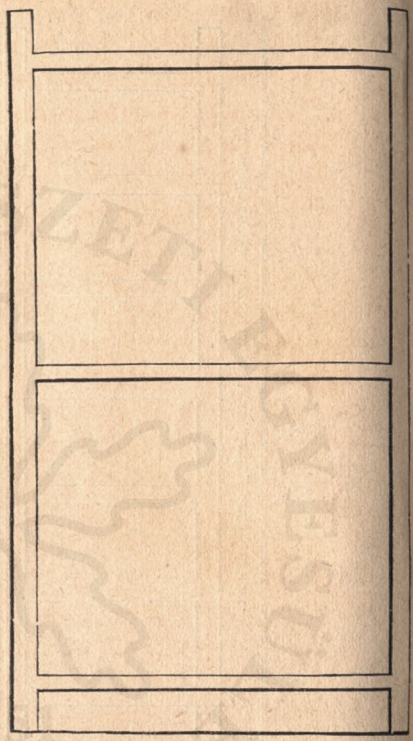
két állványt hossz-oldalával akképen helyezünk el hogy a szobafal és az állvány közt 3 lábnyi üres tér maradjon, de ha több állvány szükségeltetnék, a többiek páronként keresztoldalukkal allitatnak a már felállitott mellé mint a 6dik ábra mutatja, még pedig ugy hogy közöttük 6 hüvelynyni ür maradjon hogy a nádtáblát könnyebben lehessen kivenni és ismét visszatenni, ez összeállitást addig folytatjuk mig a szoba végéhez értünk hol a fal és állvány közt 3 lábnyi tért kell hagyni. Ezen osztálytól 3 lábnyira állitatik fel a 2dik osztály mint az 5dik ábra mutatja. Az állványok felállitása addig tart mig

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

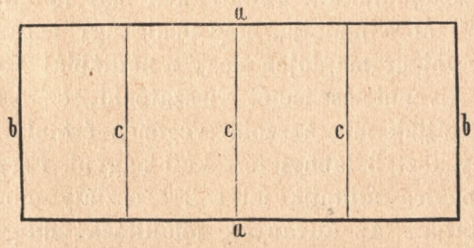
1. Allvany.

2. Állvány.

vagy az állványbol vagy a helyből kifogyunk. A 3 lábnyi tér arra való hogy kényelmesen lehessen etetni és tisztogatni.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

5. §. A nádtábla készitése végett lásd a 7dik ábrát ehhez kell:

a) két darab 6 láb és 4 hüvely hosszú, 2 hüvely széles és 1 hüvely vastag léc, mely á tábla hosszu oldalait alkotandja; ezenkivűl szükséges

b) két darab 3 láb 1 hüvely hosszú, 3 hüvely széles és egy hüvely vastag léc

c) három darab épen oly hosszú de csak egy hüvely széles és egy hüvely vastag léc.

mely öt darab léc, a két hosszabb össze kötésére szolgál, még pedig ugy hogy a *b* vel jegyzett két magasabb az *a* lécnek végeit fogja össze a *c* vel jegyzett lécek pedig akkent bocsátatnak a lécbe, hogy köztük $1^1/_2$ láb köz maradjon, és pedig a két végső homlok léc egy szinbe állitatik az oldal lécekkel, a *c* lécet pedig az oldallécek alsó részében egy egy hüvely mélységű bevágásokban helyezzük el. Ezen munkát minden tisztán dolgozó asztalos vagy ács elkészitheti. A kész rámába most épen oly hossszú nádszálakat vagdalunk, elöbb szépen megtisztitván ezeket, hogy se mocsok se puha hártya ne maradjon rajtuk.

A nádszálak egyenként a rámába tétetnek, s az oldalléchez akasztott spárgával, egymásután a kereszt lécekhez köttetnek. Önként értétődik hogy a kötést valamelyik középrésznél kell kezdeni, s ha itt elvégeztük, folytatni a kötözést a többi részeknél mind addig mig az egész ráma be van nádazva; a nád szálak berakásákor csupán arra kell ügyelni, hogy a ráma ugyan azon felébe változtatva majd vastag majd vékony végével fekktessük a nádat, hogy a táblák feneke egyenlően legyen bepadolva.

6. §. Egyébiránt a munkát még könnyebbé lehet tenni azzal, hogy a homlok oldal léceket csak akkor kezdjük egyikét a másik után az oldallécekhez szegezni midőn a nád kötözést bevégeztük.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földmüvelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

7. §. A ráma oldal és kereszt fájának magasságát azért szabtam 3 hüvelyre, hogy a hernyók ne hulljanak le könnyen a rámáról.

8. §. Egy lat magból lett hernyónak 2 állvány 12 nádtáblával szükséges; épen kikeléskor egyetlen egy nádtábla is elegendő, de a mint növekednek á hernyók a szerint van mindég nagyobb nagyobb helyre szükségök. Az 5dik életszakban egyetlen egy hernyónak 4 □ hüvelynyitérkell.

9. §. Néhány nádtábla legyen mindég félre téve.

III. Fejezet.

A selyem hernyók kikeltetéséről.

10. §. A mag kikeletését légbiztosabban a magas külön álló eperfákhoz szabhatjuk, ha ezek rügyeznek s leveleket kezdenek hajtani, itt az ideje a mag kikeletésének. Nagyon sietni vagy késedelmezni egyiránt nem szabad ezen munkával; a hernyók etetése a levelek növekvésével egy arányban történjék mert az ifju zőld (de nem sárga) lomb a kimászott kis hernyók gyöngéd természetével megegyező léven jo tápot nyujt, mig ellenben a fejlettebb leveleket keménységök miatt a kis hernyók nem rághatják és nem emészhetik meg könnyen.

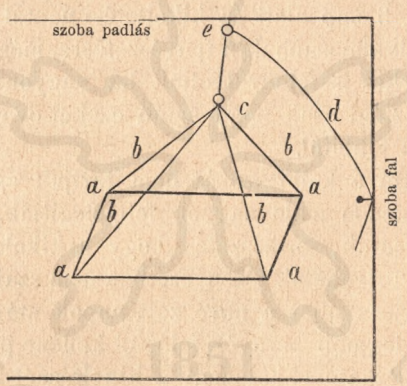
© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

IV. Fejezet.

A kikeltési mérséklethez és a kikeltéshez szükségesek.

11. §. A mag kikeltetésére 4 vékony deszkából összeilleszttet négyszögü fiókot használunk, melynek fenekét rá szegezett vagy enyvezett tömött vászon képzendi.

12. §. Ezen fiók 4 oldalát mutatja a 8dik ábra

melynek 4 sarkához vastag karikák vannak illesztve mindenik karikához két láb hosszú spárgát kötünk, s mint az ábrán látható mind a négyet *c* nél összebógozuk; ezen *c* ponthoz egy hosszú jó erős spárgát kötünk mely a padlásba vert karikán, kerestzül lecsüng föld felé és a mely arra szolgál, hogy ennek segitségével tetszés szerint huzhassuk feljebb és bocsathassuk le a fiókot a nélkül hogy vizfektü állásából kivennők. Ezen fiókot hogy egyenlő mérséklete legyen a kemence felébe kell helyezni.

13. §. Ily módon minden veszély nélkül lehet tetszés

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

szerint többet vagy kevesebbet kikeletni, a nélkül hogy hogy asztalt, széket kénytelenek volnánk a kemence közelébe tolni, mint néhol szokásban van, és a mely móddal végtére se tudnak egyenlő kikelést eszközölni.

14. §. A tojás csak egyenlő mérsékletben kelhet ki, legkedvezőbb e célra egy szép 16—19 hő foku nap mérseklete, és nagyon előnyös kisebb alacsonyabb szobákat használni mert a magosabb s nagyobb szobákat igen bajos egyenlő mérsékletben tartani.

15. §. A kikeltésre azért szükségeltetik egyenlő foku melegség, mert a kiválasztáskor ügyelni kell arra, hogy ugyan azon napon kelt hernyók együtt választassanak ki.

16. §. A 3 nap alatt (a kikeltetési naptól) kikelt hernyók a legalkalmasabbak a tenyészetésre, még a negyedik napon kelteket is felnevelhetjük ha nagyon sokat akarunk tenyészteni csak hogy aztán ezeket ovatosan el kell különiteni a többitől.

17. §. Ha a kellő szobát nem tartjuk egyenlő mérsékletben, hanem majd nagyon felmelegitjük, majd meg kihűlni engedjük, természetes hogy a kikelés nem fog egy időben történhetni. Ezen esetben nem szabad tenyésztésre szánt hernyókat a neve zett napok után választani mert igy a legjobb hernyók felét el kellene pusztitanunk, könnyen belátható ebből hogy a kikeltésnél ügyelni kell az egyenlő foku melegségre.

18. §. A kellő hőfokot a keltő szobában csak fűtés által eszközölhetni. E szerint kályhával kell ellátni és az reggel délbe estve és éjfélkor mértekletesen fűtessék be, a melegség fokát már emlitém: 16—19 Reaumur; meg kell még emlitenem hogy 16 fokkal az első napokban kezdjük és igy megyünk 19ig mely fokozatos melegséget könnyű fentartani mert a kelető fiokot kedvünk szerint helyeztethetjük a legcélszerübb állásba.

19. §. A helyiség melyben a tojásokat keletjük már előre fűtessék be 16 fok melegségig s csak ekkor töltes-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: ÉVgF/255/2018.

sék fel a keletö fiokba a tojás s terittessék szét egyenlőleg egy tudtoll pelyhes végével a keletö fiokhoz kötött zsineg mint mutatja a 8 ábra: *c* nél legyen átvonva a vaskarikán és legyen a legközelebbi falhoz akasztva; a kikeltés főszabályai következők:

a) Hogy a gyakran emlitett melegségfok megtartassék, és az ne sülyedjen és ismét emelkedjék rendetlenül. Mert igy nem lehet egyenlő kikeletés.

b) A keletö fiókban az emlitett tollal napjában 3szor meg kell forgatni a tojásokat.

c) A keletö fiókba tett tojást már az első nappal ugy kell elhinteni, hogy a tojásból csoportok képeztessenek s minden tojás csoport mellett 2 hüvelynyi szabad tér maradjon; ezen tér arra való hogy a kikelt hernyó az ezen térre tett fris lévélre csalassék; a hernyótól ellepett levelet egy tű segitségével egyenkint felszedegetjük és a kijelölt táblára helyezzük; felvilágositásul szolgál a

ábra 9dik

1) A keletőfiók kerülete.
2) A fiókban a tojás csoportok.
3) A szabad tér, melyre a fris eperlevelek tétetnek.

d) Tiszta levegőben a helyiség ne szenvedjen hiányt.

20. §. A 2dik vagy 3dik napon a hézagok nagyobb része már kibuvik. Hogy a hernyók korukhoz képest legyenek beosztva, mi által egyszersmint a táplálás is könnyebb, azt tanácslom, hogy minden reggeltől este hat oráig kikelt hernyót az első osztályba kell tenni, és feljegyezvén a kikelés napját Isö számmal meg kell jegyezni;

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

az este 6 órától más nap reggel 8 óraig kikelteket más osztályba kell tenni, és a kikelés idejét feljegyezvén IIdik számmal kell megjegyezni.

Miután a kikelés 2—3 első napjában csak épen a jó tojások kelnek ki, a talán 4dik napon kikelt hernyók felnevelését épen nem ajánlom. Azon hernyók melyek 3—4 nap mulva barna-feketék, leghasználhatobbak, a piros sarga szinűek nem jok.

21. §. A hernyókat puszta táblára nem szabad tenni, s igy kérdés támad mire helyeztessenek; vehetünk e célra papirost vagy vásznat is, de mi volna legjobb? nézetem szerint legcélszerübb az utóbbi t. i. a vászon; és pedig következő okokból: durva vásznat rőfönként 20 krért lehet venni s ez több éven át használható e célra. A bemocskolt vásznat az alatt mig bogarakat egy fris táblára tesszük kilehet mosatni, s ujabb helyezetés alkalmával ismét alá lehet teritení, és igy minden kellemetlen illat nem csak a szobától hanem a hernyóktól is távol tartatik; a papiros használásával ezt nem lehet elérni, a papir aláteritéknek használva ha még oly szárazak is, a hernyók következő aláteritésre igen undoritó és kellemetlen tanyául szolgál. Igaz, hogy a vászon többe kerül mint a papir, s az első, tekintve ugy áll egy-máshoz mint 1:20hoz, de hasznát tekintve átlátandjuk hogy a vászon sokban felülhaladja a papirost ha egyedül csak a tisztaságot tekintjük is, de egyebet felesleges is tekinteni, tisztaság a tenyésztés egyik fő eleme.

22. §. Meg kell még emlitenem hogy a nádtáblákat melyeken a hernyók feküsznek és tápláltatnak az etetés után minden évben tiszta vizzel meg kell mosni, és azután ha megszáradtak egy száraz helyre jövő használatig eltenni.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

V. Fejezet.

A hernyók táplálásáról.

23. §. Hogy a hernyók táplálása fontos foglalkozás és hogy ebben a szabályok pontos figyelembevétele szükségeltetik már azon körülmeny is mutatja, hogy tőle függ a selyemtenyésztés sikere és az ebből remélhető haszon.

24. §. E foglalkozásnál szorosan megtartandó szabályok a kővetkezők:

a) Az adandó táplálékot jól meg kell vizsgálni, hogy a levelek melegek, porosak vagy nedvesek ne legyenek, sem sárga foltosak, fonnyadtak vagy pedig ragyásak; azután hogy meg felelnek e a hernyó korának?

b) A táplálékot tiszta kézzel hasonló an tiszta kósárkából kell nyujtani.

c) Azon kérdésre hogy mikor és hányszor kell etetni? az előbb mondottakat is tekintetbe véve azt feleljük: a hernyókat a 4^{dik} vetkezésig a hat evő napokon napjában 6^{szor} kell etetni.

25. §. A kikelés után 4^{dik} vagy 5^{dik} napon, az első alvás előtt egy két nappal meg kell cserélni a hernyók fekhelyét mely alkalomnál ugy kell őket elhelyezni hogy két annyi helyök legyen.

26. §. A kikelés után 5—6 nap mulva a hernyók aludni kezdenek, mit arrol lehet észrevenni hogy felemelt fővel egy ponton mozdulatlanul ülnek; azonban mindég van egy nehány ébren ezeknek csak itt-ott adjunk egy egy levelet oda ovatosan ne hogy az alvók felköltessenek; az álom rendesen 24—48 óráig tart. Az álom utáni etetést egy osztályban sem kell előbb elkezdeni mig mind fel nem ébredtek.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

27. §. Az első álom után és pedig az 1sö napon csak 3szor szabad a hernyót etetni, mert a kiállott vedlés miatt nagyon fáradtak, és nagyobb adagot meg nem ehetvén és emészthetvén a takarmány megromlik.

28. §. Rendesen 4—5 napon az első álom után beáll a 2dik; itt ugyan arra kell vigyázni, mint az elsőnél előadtuk.

29. §. A 2dik álom után felesleges a levelek fiatalságára ügyelni, mert ekkor már kifejtett, de nem felette nagy és vastag leveleket is elejökbe lehet tenni.

30. §. A 2dik álomból ébredés után 6—7dik napjra a hernyók rendesen a 3dik álomba esnek, az ébredés első napjaiban ekkor is csak 3szor étetendők, a többi napon a legközelebbi álomig, szinte a fentebbi szabályokat követjük.

31. §. A 3dik ébredés utáni 4dik korszakban ismét 6 napra 4 dikszer alusznak el; ezen életszak mely a 4dik és utolsó vedlés után van, különös kivételt képez a hernyók táplálását illetőleg. Ezen időszakban a hernyóknak annyit kell adni a mennyit megbirnak enni, és pedig éjjel is, mert ezen életszakban érik el teljes nagyságukat és készülnek el arra a mi tulajdonképi rendeltetésök. Ezen etetési idő gyakran 12 napig is tart.

32. §. A hernyók kezelésénél még főleg ezekre kell figyelni:

a) A tápot soha sem szabad levelenként nyujtani, mindég bizonyos mennyiség szórassék a hernyók fölébe, és ez legyen egyenlőleg szétosztva, nem pedig helyenként csomósan más helyen pedig kevés, mert igy a hernyók nem tápláltatnak és növeltetnek egyenlöen.

b) A tápmennyiség a hernyók korához mért legyen, miután minden vedlés után nőnek, aránylagossan nagyobb mennyiségü tápot is kell elejökbe tenni.

b) Etetéskor egy időben kell az egyes osztályban

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

levő hernyót etetni; de ha nem volna elegendő készlet, mely hiba rendes tenyésztési kezelésnél nem igen ferdulhat élő, mert ott mint mondám mindég van táp készlet, inkább várjunk az etetéssel még az egész számára van levél, nehogy a rendet megzavarjuk, mert rendetlen etetés egyenlőtlen kort idéz elő.

d) Ha az etetés alatt hideg esősidő állna be, a szükséges melegségi fokot fűtés által kell fentartani, a szükségelt mérséklet mint már emlitém 16—20 Réameur fok, és ezen mérséklet valóban szükséges mert külömbben az etetés a rendes időn tul terjed, minthogy hideg időben nem eszik és igy nem fejlödik a hernyó. Erre nézve még meg kell jegyeznem, hogy számos műben a szerzők által külömböző határozott melegség fokot láttam megemlitve, melyet a selyemtenyésztésre nézve szabályul allitnak fel, de én a határozott mérséklet helyett elegendőnek tartom mint meg közelitő mersékletet a 16—20 Réaumeur fok közti meleget ajánlani és pedig következő okokból: t. olvasóim tudni fogják, hogy a meleg kisugárzása a kályha közelében mindég erősebb és érezhetőbb mint a terem vagy szoba végén vagy csak bizonyos távolban a kályhától a melegségnek tetemes fogyása érezhető, hogy lehet hát az egész helyiségben határozott melegségfokot tartani fel, maga a Meisnerféle fűtés mód mely eddig első és pedig jogosan tartatik a legjobbnak sem eszközölhet ilyet, én magam is tapasztaltam hogy a fűtött szobában a kályha közelében levő hernyók hamarabb estek álomba, mint az egy pár öllel távolabb tartottak, ámbár ezek is ugyan azon napon és órában keltek ki, és egyenlően takarmányoztattak; ezen tapasztalatra támaszkodva csak akkor kell fűteni ha a mérséklet 16 fokon allol szállott.

e) Ha rosz időjáráskor elfogy a táp vagy csak rosz

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

táp van melytől a hernyók betegséget kaphatnak, jobb az etetést egész napon elhalasztani mint bizonyos kárt tenni magának.

f) Ilyen tápanyag nélküli napon ha csak rendkivüli hideg nincsen nem kell mesterséges meleget előidézni mert az által csak evésre ingereltetnek a hernyók.

g) Hogy a hernyók ne hulljanak könnyen a földre, hol könnyen megsérülnek vagy széttapodtatnak ugy kell a nádtáblán elszórni a takarmányt hogy a levelek és a nádtábla párkányai között egy tenyernyi köz maradjon, ha a párkányok nem elegendő magasak; ha erre nem figyelünk gyakran megtörténik hogy az eledelt kereső hernyó ezzel t. i. a levéllel együtt a földre esik, megsérül, és ezen felől naponta csak időveszteséssel leszünk képesek felszedegetni. De ha kellő tér üresen marad, egysem esik a földre, mind az étek körül maradnak kivéve ha valamelyik megbetegszik, tökéletes kifejlési fokra jutott, vagy ha távolabb kénytelen keresni az eledelt.

Hiszem hogy t. olvasoim mind ezen kárt elkerülendők a nádtáblákat ugy készitendik mint az ta 5dik §ban leirtam, mert mennyi tért vesztünk az által ha a nád tábláknak magas párkányokat nem csináltatunk.

h) Az első időszakban a helyiségét naponta egyszer a 2dik tól kezdve pedig naponta kétszer kell szellőztetni ekkor ajtót, szelelőlyukakat, vagy ha ezek nincsenek az ablakokat kinyitjuk, ez reggel 7 és délután 5 orakkor 2 óra hosszáig történjék; de ha szél van, az ablakokat csukva hagyjuk, csak az idő lecsendesültével nyitjuk ki.

i) A hernyók fekhelyét főleg a 3dik és 4dik álom után ha szükségesnek látjuk, naponként legalább, egyszer kikell tisztitani, ezzel a fekhely kicserélése is össze-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

van kötve. Hogy ennek a szeméttőli kitakaritása fölötte szükséges t. olvasóim bizonyosan magok is átlatandják, mert ha a sok ganéj egybegyűl, külömböző kigőzölgések sebből a hernyókra ragályos betegségek támadnak, a tisztitás vagy fekhely változtatásnak soha sem szabad akkor történni midőn a hernyók álomban vannak.

j) Az a kérdés, hogy tisztittassanak a hernyók? erre nézve a következő szolgáljon szabályul: a hernyók reggeli etetéskor a levéllel együtt melyen űlnek, levétetnek tanyájokbol, és egy tiszta vászonnal fedett nád táblára tétetnek, mely épen az állvány közelében van elhelyezve, természetesen ezen leszedés mind addig tart mig hernyó van a táblán, azután leemeljük a megürűlt táblát és az ujon megrakottat tesszük helyette és az üreset ki vesszük levnován róla a vásznát, seprővel leseperjük: és tiszta vízbe mártott jól kicsavart rongygyal megtörüljük, s ezután a tisztitandó hernyók 2^{dik} osztályába tehető. A második nádtáblával ugyanazt tesszük mint az elsővel. Itt meg kell jegyeznem hogy tisztitáskor ugy rakjuk el a hernyókat, hogy kellőleg takarmányoztathassanak, mert ha igen szétszórjuk s nagy tért engedünk nekik a tápszer csak elfecsereltetik, mivel azt nem eszik meg, ellenkező esetben pedig azonkivűl hogy nem lehet kellőleg takarmányozni, az egymásonfekvés vagy nagy közelség miatt, különböző betegségeket is kapnak.

k) Ha észrevesszük, hogy valamely hernyó növésre nézve a többitől nagyon hátra marad, ezen gyöngéket tegyük más nádtáblára a hol több izben kell őket etetni mint a többit, hogy ez eljárás minden osztálynál szükséges magától értetődik; azonban kérem t. olvasóimat a beteg hernyókat ide nem érteni, mert gyakran a legnagyobb elővigyázat mel-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

lett is megtörténik hogy oly hernyók is bele jönnek az egyik vagy másik osztályzatba melyek az oda ülőknél sokkal később keltek ki. Megtörténik az is hogy az első osztályzatbeli hernyók közűl, a növésben hátra maradtakat, a 2dik vagy 3dik osztályba tesszük, mely elhelyézésben egyetlen utasitónk a hernyó nagysága.

l) A nap forró óráiban a táblákat vagy salukat a déli oldalon be kell zárni, főleg vigyázni kell hogy napsugár vagy szél ne érje a hernyókat.

33. §. E tápiálási mód mellett minden lat magból 60 font legszebb gubót nyerünk. De ha az első időszakban bármi okból legkevésbé is elhanyagoltatnak a legnagyobb kárnak lehet elébe nézni. Mert mennél jobban ápolja annál jobb eredményt vagy is selymet várhat a kezelő; azért ne kiméljük a legnagyobb fáradságot se, mert jutalmát találjuk a terményben.

VI. Fejezet.

A hernyók betegségeiről.

34. §. A betegségek leginkább természet ellenes melegségből származnak, továbbá kigőzölgések, elhanyagolásboli éheztetés, hideg, nedves tartózkodási hely, tér hiany, az égető napnak kitevés midőn magokat vetendők, halomra gyűlnek, és a nyugodt vedlés megzavarásból támadnak. Okai még: a piszkos zsiros kezekből etetés, büdös dohányfüst és hagymaszag, végre nyirkos, poros, meleg vagy sárga foltokkal fedett táptálék.

35. §. Ha meggyőződtünk a hernyók kóros állapota

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

felől. különitsük el őket az egeszségesektől, de miután ritkán lehet beteg hernyót meggyogyitani bátran elpusztithatjuk, vagy az őket kedvellő tyukoknak dobhatjuk, mert kár volna gyogyitásaikkal az időt vesztegetni.

36. §. Ha a hernyók közt betegség tör ki, némely tenyésztő külömböző növényekkel szokott füstölni hogy a káros kigőzölgést elháritsa és meggyogyitsa a beteg hernyókat, ha a hernyó már egyszer beteg mitsem ér a füstölés, még eddig nem ismerünk szert mely a beteg hernyókat meggyógyitaná; ezért legjobb ha felhagyunk minden mesterséges szer használatával, mert a hernyók ép állapotbani tartásának legjobb eszközei: tiszta lég, egeszséges táp és gondos ápolas.

VII. Fejezet.

A hernyók befonódása és az ehhez szükséges készület.

37. §. Fennebb már emlittetem hogy a hernyók 4dik vedlés után a 9—12dik napon, teljesen érettek a befonáshoz készülnek, mit arrol lehet megismerri, hogy az előjökbe tett eledelt mellőzik s nyugtalanok. Ezen nyugtalanságot a selyem égető melegsége vagy a gyantaféle okozza melyből a selyem szálak képződnek, a hernyó teste fényesebb, atlátszobb es vöröses.

38. §. A bugarásra szükséges tanyához a selyemtenyésztő szerezzen különbféle növenyeket u. m. jól kicsépelt és sok águ repceszalmát, nyirgallyat s. a. t. ha meggyőződtünk róla hogy a hernyók nagyobb része be akar fonódni egy külön nadtáblán készitsük elő a fonósátrakat

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

és pedig ugy, hogy minden sátor közt mintegy 6 hüvelynyi tér maradjon melyet eperlevéllel töltünk meg. Mi a befonó sátort illeti, 3—4 gallyat hegyeivel fogva összeteszünk és fent összekötjük egy ily sátor tökéletessége abban áll, hogy a belső világa alant 1 lábnyi széles legyen, és ne nagyon sűrüen összerakva hogy a hernyónak elegendő helye legyen, magát a selyem szállal hozzáfügeszteni, a galyaknak nagyon távol se szabad lenni egy mástol, mert igy a hernyó selyemgubó helyett, selyem csomót sző, a mely csak fátyol selyemnek használható. Ily módon elkészitett nád táblára tétetnek a hernyók. Az átköltöztetéskor nem szabad puszta kézzel megfogni, hanem vagy eperlevelet, vagy papiros lapot csusztatunk alája melyre minden érintésünk nélkül rákerül s igy a sátorba tevén a legovatosabban legörditjük a papirosról.

Az átkölteztetés után két óra mulva takarjuk be az egész táblát vászonnal mert a hernyó bekötéskor kedveli a sötétséget. A betakarás csak azon esetben szükséges ha a sátras táblát ott állitjuk föl hol még etetni való vagy is még időszakokat be nem töltött hernyók vannak, de ha a befonódásra külön szobánk van akkor az ablaktáblákat kell behajtani, az ablakok és ajtók ha szép csendes nap van, nyitva hagyatván.

39. §. A legközelebbi s az arra következő napon utána kell nézni, hogy nem köttötte-e magát egy hernyó a takaróhoz, ha igen, levesszük s a sátor alá tesszük.

40. §. Dr. Bassi „A selyemtenyésztés legjobb módja“ cimü művében következő készületet ajánlja begubazáshoz: nagy tenyészdében nem ajánlhatom eléggé az általam készitett s elégge kiprobált készületet mely egy 8 láb hosszu, 3 láb széles és 1 hüvely vastag ráma lágy fából; keresztbe 1 hüvely széles és 2 hüvely vastag léc megy, és a ráma mindket részéhez meg van erösitve, az egész ráma légyhálóval vonassék be. Minden 3—4^{dik} léchez erősitsünk 6—7, 4—5 vonalnyi vestag és 6—7 hüvely

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földmüvelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

hosszú szabadon lecsüngő zsinort. E táblázatokat az állványba helyezett lécezet közé toljuk, a zsinoroknak oly hoszuknak kell lenni, hoy a hernyókig érjenek. Ezen zsinorokon könnyen és örömest másznak fel a hernyók és az alig egy hüvelynyi „b“ közökben elegendő megállapodási pontot találnak, s ezért itt örömest bekötik magukat.

Ezen befonásra készitett tanyáknak még következő előnyük is van: először a gubó a fályolselymmel együtt könnyen kivehető, ha mindjárt a legmagasabb helyhez függesztetik is, magukat azután más, netalán beteg hernyóktól be nem piszkitják és a betegeket a többinek nyugtalanitása nélkül kiszedhetjük és minthogy a bekötésre elég tér van arra, hogy egymás alatt fonodjanak be, s nem kénytelenek szorosan egymás mellé bekötni magukat, nem kapunk kettösöket.

Egyetlen egy hiánya e készületnek, hogy drága de áztan sokaig is tart s ha egyszer kész többet javitásra nincs szüksége csak épen be kell tolni a nevezett helyre ha a fonodás ideje elérkezett.

41. §. Az ablakok az első napokon ugy tartandók hogy egy kis homály legyen, a hernyókat ne zavarja semmi a második napon kezdik magokat bekötni, és az 5diken végzik be ezen munkájokat.

42. §. Kellő melegben a sátrak leplét 8 nap után leveszszük, és egy napig födetlen hagyjuk hogy a gubók jól kiszellőzzenek, hidegebb időjárásnál a lefödés pár nappal később történik.

43. §. A 9dik napon a gübókat kiveszszük á sátorból de hogy könnyebben hozzá férhessünk, a sátorkákatnehogy valami gubót összenyomjunk, a legnagyobb elővigyázattal a nadtábláról legcélszeerűbben egy asztalra helyezzük, de ha észrevennők hogy gubó összenyomása nélkül a sátrat el nem mozdithatjuk, igyekezzünk a nélkül hogy eltennénk a sátorkákat a gubókat kiszedni és egy nadtáblára kirakni.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

44. §. A gubók leszedésénél nagyon kell vigyázni hogy a lágyabbak és igy érettebbek a keményebbektől külön tétessenek, nehogy összenyomatván a többi is bepiszkolodjék.

45. §. Ha minden sátorkából kiszedtük a gubót és az emlitett módón a nádtáblára raktuk, tisztitsük le külső durva összezavarodott szövésétől s azután ujra visszateszszük helyükre ott hagyván a további kezelésig.

46. §. A gubók letisztitását csak azon okból ajánlám nehogy megfojtás alkalmával a gubók összeragadjanak mert ekkor csak sok munkával lehet egymástól elválasztani, azonban mint emlitém a finomabb szövetet nem is kell bántani s csak is a felsőbb durvább részt kell leszedni.

VIII. Fejezet.

A hernyótojás nyeréséről.

47. §. Valamint minden rosz, éretlen magból hasonlólag rosz növényt nyerünk, ugy itt is tökéletlen tojásból, rosz hernyó lesz.

Hogy jo tojást nyerjünk következőleg kell eljárni: válaszszunk olyan gubót melynek szép eleven és főleg hushoz hasonló szine van, e mellett a gubó legyen kemény hosszukás gömbölyű és közepén horpadt.

48. §. Az ily kiválasztott gubót vegyünk, egy $^1/_2$ részt himet egy $^1/_2$ nösténynt, a himet meg lehet ismerni a hegy-es s általában apró gubóról mig ellenben a nöstény mind a két végen tompa és kissé nagyobb szokott

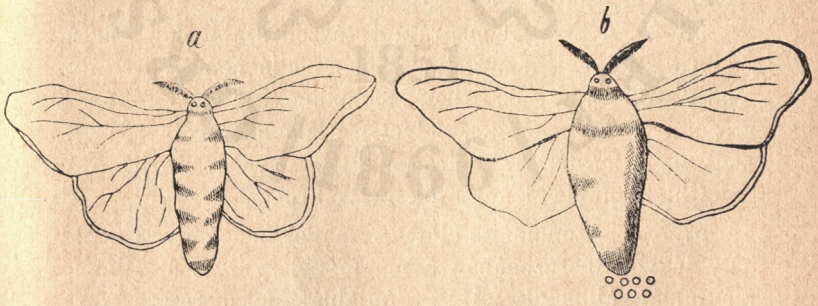
© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

lenni. A kiválászott gubót egy vászonnal vagy papirral födött asztalra ritkára kiterigetjük.

49. §. A tojotásra ismét egy más asztalt használunk a tojás mennyisége szerint kisebbet vagy nagyobbat, bevonván azt vászonnal vagy legcélszerübben ócska selyem kelmével melyre a pilléket rárakjuk.

50. §. Sok helyen tapasztaltam, hogy a mag képzésre szánt gubók, cérna szálra felhuzatván igy a falra akasztatnak vagy az asztalra tétetnek, és ily állapotban váratik be a pille kibuvása; ez eljárásnál a legnagyobb elővigyázat mellett sem kerülhetjük ki hogy a gubóban levő pille meg ne sértessék ez által meg nem öletnek ugyan, de maga a gubó bepiszkolodik: s igy minden selyemtenyésztőnek a gubók cérnára fűzését mellőzni tanácslom ellenben figyelmessé teszem feljebb leirt módzseremre.

51. §. A bekötés után 15—20dik napra a hernyók rendesen átlukúlnak és szárnyasan 2 szarvval jelennek meg, lásd a
10dik ábrát

a) a hímek kis alkatuak, élénkek s gyakran felemelt szarnyaikkal repkedni látszanak, a nőstinyek
b) nagyobb, tunyább es nehezebb testüek. Ezeket meg jelenésükkor mindjárt az emlitett mag asztalra kell

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

helyezni, s lehetőleg ugy osztani be, hogy minden nősténynre egy hím jusson, soha se történjék az, hogy a párositó asztalon több hím legyen mert ezek a többi már nösző pillét akadályozzák. A pillék átkölteztetését illetőleg meg kell még jegyeznem, hogy azokat kibuvásuk után kimélve kell a nőszőhelyre tenni, s főleg arra kell vigyázni hogy ne nyomassanak, itt ismét megemlitem hogy puszta kézzel megne fogjuk őket, hanem azt egy álá tett papirszelettel, melyre felmásznak, tegyük.

52. §. Mivel az együvé rakott pillék nagyon gyorsan és minden táplálék nélkül párosulnak, a hímet 6 óra mulva a nösténytől külön választhatjuk.

53. §. Maga a helyiség sötét legyen a legyeket ki kell üzni nehogy a pilléket nyugtalanitsák.

54. §. A felesleges hímeket soha sem szabad alhányni, hanem meg kell tartani a következő napra, tiszta papirra tevén, hogy azon esetre ha ekkor több nöstény kelne ki, mint hímet felhasználhassuk.

55. §. A fris tojás sárga, de később megvörösül mig végre sötét szürke szint nyer.

56. §. A maggal megrakott vászon szalagokat hűvös helyre kifeszitett spárgán egymás mellé nem pedig egy másra akasztjuk, és ezen helyzetben hagyjuk oktober kezdetéig. Oktober kezdetével a szalagok levétetnek hideg vizbe mártott vászonrongy vagy szivacs huzatván el felettök könnyen lefejthetők helyeikről.

57. §. Azonban mielött a magot megnedvesitenők egy légvonatos szobában a magmenyiséghez mért számu nádtáblát állitsunk fel; a nádtáblák felső része tiszta vászonnal bevonva.

58. §. A tojásoknak, vászon szalagokróli lefejtése következőleg történik: a vászon szalagot egy egyén erősen kifeszitvén, a másik egy tompa kést csapanyolag végig

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

von a tojással boritott vásznon ezt mind addig folytatja mig a tojással fedett vászon szalag letisztitva nincs. De nem szabad azon sokak által elkövetett hibába esni, hogy nedvesitetlen vászonról éles késsel kaparjuk a tojást mert ez által a magnak legalább felét elrontjuk.

59. §. De hogy a magot az azt boritó mocsoktól megtisztitsuk, egy táblára kell önteni, s rá egy itce kénezetlen feher bort vagy szükség esetén vizet töltvén kezeinkkel jól összemarkolgatjuk s egy pár pillanatig az edényben állani hagyjuk, mialatt a terméketlen tojás a folyadék szinére kerül. A folyadékot azután leöntjük a tojásról s ez utóbbit a már 57 §.ban emlitett száritó deszkára teszszük, vaszonnal beboritjuk hogy por ne szállhásson rá; szükségesnek látom még itt megjegyezni, hogy a tojás lehetőleg vékony rétegben terittessék szét a száritó deszkára. A tojás szellős helyen egy nap alatt megszárad ugyan, de azért szükséges hogy nappali orákban naponta kétszer megforgatva 4 napig legyen kiteritve. Ezen most emlitett mosás vagy tisztitás nem elkerűlhetlenűl szükséges, mert a tojást ugy is meglehet a tisztatlanságoktol tisztitani a mint az asszonyok szokták fuvással megtisztitani a főzni való babot vagy borsót.

A tojást ha egyszer akár az egyik akár a másik módon meg tisztitottuk oly módon mint a következő szakaszban olvasható zacskókba kell tölteni.

60. §. Az emlitett 4 napi száritás után a mag egy keskeny vászonzacskóba tétetik, mely kellőleg összeköttetvén száraz szellős helyre hol egér és patkány hozzá nem férhet a legközelebbi használatig félre tétetik: erős télben a tojást 4—5 szőrös vászonboritékkal kell betakarni azután fütetlen szobába vagy kamarába tenni, tavasz közeledtével a 4—5 szorosan takaró vásznat a zacskóról levesszük hogy a lég szabadon hozzá férhessen, mert másként könnyen átmelegszik ha a zacskótakarói

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

a közeledő szép tavaszi napokon is rajta hagyatnak. Őrizkedjünk napnak kitett helyre tenni mert ekkor idő előtt megtörténik a kikeltés.

IX. Fejezet.

A fojtó kályha szerkezete s a hernyók megfojtásáról.

61. §. Hogy a fonodához (Filanda) a gubót kár nélkül szallitsuk szükséges a gubót ugy meg fojtani hogy ez által a selyemben kárt ne tegyünk.

62. §. Különféle megfójtási módok vannak gyakorlatban, ilyenek a napheve, fűtött kályha vagy kén gőz általi fojtás, de ezek azon felül hogy soha se biztos az általuk történő megfojtás, a selyemre nézve is igen hátrányosak ez eljárással nem csak hogy a selyem ugyan könnyen szakadó lesz és a legombolitásnál több időt és tüzelő szert igényel hanem a kályhában még könnyen meg is pörkölődik a gubó. És mindez természetesen a selyemtenyésztőnek nem hasznára de tökéletesen kárára van. Végre egy művecskében ajánlani láttam még a gubóknak vizgőzzeli megfojtását, mely állitolag $^1/_4$ óra alatt megtörténnék, azonban ugyan azon művecskében e módszerről az van irva, hogy nem tökéletes biztos, már pedig ha a hernyók életben maradnak, kimásznak s ez által, nagy kárt okoznak a termésben, továbbá a gőzzel fojtottak a legombolitásnál sem oly előnyösek mint a melyek légben megölettek. Hisz t. olvasóim is bizonnyára átlatandják hogy $^1/_4$ orai vizgőz behatása által nem fulladhatnak meg egész bistossággal a hernyók.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

Továbbá ezen megfojtási mód által a selyem veszit erejéből, holott arra kell törekednünk hogy a fojtás módja által tartósságot nyerjen.

63. §. Bár sokféle fojtó kemencét ismerek, még eddig egyet sem találtam mely annyira egyszerű szerkezetű s celjának megfelelő lett volna mint a 65. §ban körülirt.

Meg kell még emlitenem hogy azon gubókat mellyek magnyerésre használtatnak nem szabad megfojtani, hanem összegyüjtve mint a 51. §ban emlitém készitessenek elő a magnyeréshez.

64. §. Mielőtt a hernyók megfojtásához fognánk osztályozzuk a gubókat értékük szerint: első ozztályba tevén azokat melyekből 200—240 egy fontot nyom; masodikbá azokat melyekből 240—300 esik egy fontra; a harmadik osztályban már 300—400 nyom egy fontot. Ezen osztályozás semmiképen sem nehéz csak kevés figyelmet igényel, mert ha az első osztályozásnál melynek alapja az osztályoknak mérés általi megkülömböztetése, minden osztálybol 2—3 gubót mustra gyanánt kivettünk az osztályozás bizonyosan hamar megtörténik, erre nézve meg jegyzendő még: hogy az emlitett osztályok meghatározása mindjárt a befonó kunyhocskából kivételi után történjék.

65. §. A gubóbani pille megfojtására célszerű kályha a következőleg van alkotva, lásd kereszt metszvényben a 11dik ábrát

a) négyszögű legyen; az *A*val jelölt katlan-falak melyek $1\frac{1}{2}$ láb mélyen állnak a földben, legyenek 4 láb magasak, 1 láb vastagok, a katlan belső világassága legyen hosszában 6 láb szélességében 4 láb.

b) Egyik oldalon nyissunk fűtő lyukat *B* az ellenkező oldalon pedig egy kis nyilást bádog csővel *C* a füst kibocsátására.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

c) A *a* alatt emliteft *A* katlan falak közé egy $5^1/_4$ láb hosszú, $4^1/_2$ láb széles és $2—2^1/_2$ láb mély üstöt falasztatunk be. *D* az üst, párkánya *E*, erösen legyen betapasztva hogy a tűz az üst szélén át ne csaphasson mert ily esetben, a közvetlen kőzelében levő gubók megégnének, maga az üst 3 vasrudon *F* nyugodjék.

d) Az üsttől egybekötött falpárkányon azután egy $^3/_4$ láb vastag és $4^1/_2$ láb magas fal emeltetik *G*. A falazat egyik homlokrésze egészen nyitva hagyatik az ajtó számára, de az átellenben levő rész kellőleg befalaztatik. Az üst fölé $^1/_2$ láb magasságra jön az első keresztrud, *H*, e fölé $1^1/_2$ láb magasságra a 2dik keresztrnd, *I*, végre e felől $2^1/_2$ láb magasságra a 3dik keresztrud *K*.

Ezen rudak által képzett osztályzatok arra valók hogy a megfojtandó gubók tartóikkal együtt rá fügesztessenek.

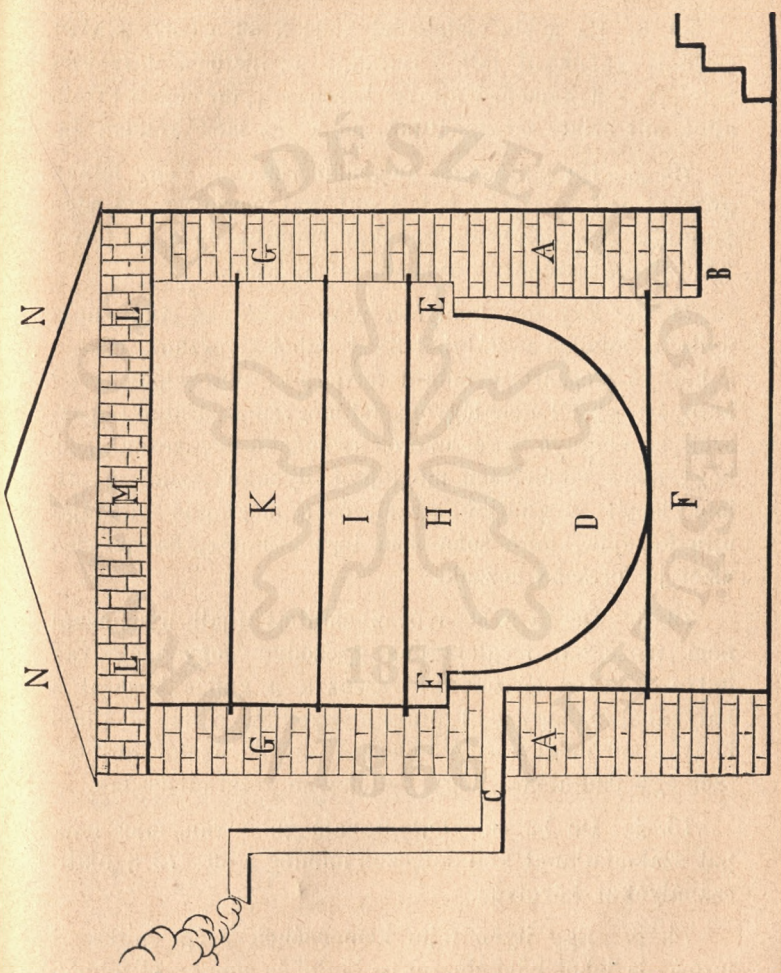
A *G* falak egy $^1/_2$ láb vastag fallal *L* tetöztetnek be; s erre jön még az *N* deszka vagy zsindelfedél; a tetöztető fal közepén egy $^1/_2$ láb széles és $^1/_2$ láb hosszu lyukat *N* hagyunk hogy a gőz kimehessen rajta.

Az ajtónak hagyott oldal nyilás egy a nyilásnak megfelelő erős, jól kiszáradt fából készitendő ajtó, mely minden oldalon jó erős vaspléhvel legyen behuzva, hogy, semmi gőz ki ne mehessen, és elzárva ugy, hogy szükség esetén felnyitható legyen.

66. §. A gubók feltevésére erős lécből egy rámát állitunk össze mely 5 láb hosszú és $3^1/_2$ láb széles legyen ezen rámának feneke egészen, s mind a 4 oldala $^1/_2—^3/_4$ láb magosra sodronynyal ugy fonatik be hogy ebben mint egy kosárban megmaradjon a gubó.

67. §. Ezen kosarakba egyszerre annyi gubó töltessék a mennyi összenyomás nélkül beléjök fér.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

68. §. Midőn a megfojtáshoz akarunk kezdeni; az üstöd mossuk ki jól, töltsük meg tiszta vizzel s gyujtsunk alája lassú tüzet.

69. §. Ha a viz melegedni kezd a 66. és 67. § alatt emlitett gubókkal telt kosarakat az illető osztályokba betoljuk s a kemence ajtaját becsukjuk; de nem a tüzelő ajtot, mit szinte megtehetünk, ha a tűz már kellően ég.

70. §. Ha az üstben elegendő viz van, hogy annak gőzével a 3 osztályba betett gubókat megfojthatjuk azon perctől fogva, melyben a gubókat betettük és a viz forrni kezd 1 órát számitva nyissuk fel az ajtót.

71. §. Egy óra lefolyása után a kályha ajtót megnyitván, minden osztálybol 3—4 gubót kiveszünk, ezeket a hernyó megsértése nélkül felvágjuk, s a belőle kivett hernyót egy minden légvonástól megvédett asztalra teszszük, ha a hernyó ekkor az erős nyomástól megmozdul, jele, hogy nincs tökéletesen megfojtva, ilyenkor aztán a katlant ismét megtöltjük vizzel, és a megfojtás munkáját ujra kezdjük, mire soha sem lesz szükség, ha az első vizet jó forrásba hozzuk.

72. §. De ha a hernyó az emlitett ujjali nyomásnál nem mozogna, meglehetünk győződve hogy meg van fojtva. Ekkor huzzuk ki vigyázva a gubós kosarat a kályhából s hagyuk 2 óráig nyugodtan a napon állani hogy kissé megkeményedjenek a gubók, azután teritsük szét egy nadtáblára hogy kellőleg megszáradhassank.

73. §. De ha sok fojtani való gubó van, éjjel nappal szakadatlanul kell dolgozni, mindég a 69—72 § alatti szabályokat követvén.

74. §. Egy ilyen fojtó kemencének szép épitészeti formát is lehet adni de sokba kerül és nem vezet jobban celhoz mint azon általam leirt egyszerű kemence, melyet minden falusi kőmives is elkészithet.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

Ki egy nagy katlan birtokában van, annál szükségtelen volna az előbb emlitett fojtó kályha elkészitése mely nagy költséggel van összekötve és csak a fojtásra használandó ellenben egy katlan különbféle más házi szükségeknél is alkalmazható.

75. §. Kisebb selyem tenyésztöknek átalában ajánlom következő fojtási módot:

Majd minden háznál van szapulló üst és ennek számára katlan, mielött az üstöt ezen munkához használnánk előbb rendes helyére ugy betapasztjuk, hogy a láng és füst karimája mellett ne csaphasson ki, s miután jól kiszáradt tisztára mossuk a katlant s megtöltjük vizzel. Mihelyt a viz főni kezd, két erős lécet teszünk az üstre és erre rá állitjuk a gubóval telt kosarat; a kosarat háromszorosan is be kell takarni pokroccal hogy a vizgőz kellőleg járja át a gubókat, és ne illanhasson ki a takaró alól.

76. §. A viz melegitése és a többi kezelés a fojtó kemencénél mondottaktoz hasonló marad.

X. Fejezet.

A gubó tartásáról mig legombolitjuk vagy eladjuk.

77. §. A hernyók megfojtása után, az nem mindegy hogy mily helyre tesszük eltartás végett a gubókat, gyakran tapasztaltam hogy a zsákokba tett gubókat hogy kevesebb zsák kellessék, jól össze gyurva válogatás nélkül oda dobják a padlás vagy pince valamely zugába

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

eladásig vagy legombolitásig; ilyen eljárás mellett természetes a gubó annál többet rothad meg mentől nagyobb mennyiség van egymáson.

78. §. Kisebb selyemtenyésztő ha a gubókat maga le nem fejtheti hanem fonodába való eladásra szánta, azokat a szelelő lyukakkal és ablakokkal ellátott kamarában szét terjesztheti $^1/_2$—$^3/_4$ láb vastagságu rétekben, melyeket a hernyók etetésére készitett állványok és nadtáblák elrakják.

79. §. Nagyon hő nyári napon es esős időben a szelelő lyukak és ablakok betétetnek és szép időben ha a hőség nem nyomasztó ismét kinyittatnak.

80. §. Ha a gubók hüves szellős de nem nedves helyen tartatnak sohase romlanak meg. Ezért a leirt eltartási móddal elérjük azt is, hogy a gubó nem szárad ki nagyon, mig ellenkező esetben a legombolyitásra nem csak több tüzelőszer hanem több munkás alkalmaztatása is fog szükségeltetni.

81. §. A ki kevés selymet termeszt és nincs kamarája vagy más oly a gubó eltartására alkalmas helye, a padlás földére is feltöltheti a gubókat, csak hogy ezen esetben a padlás náddal fedett és szelelő lyukakkal ellátott legyen, a cseréppel vagy zsindellyel fedezett padlás nem alkalmas e célra.

XI. Fejezet.

A gubó legombolyitásáról.

82. §. Miután már a mű ciméről is látható, hogy csak az eperfak és selyem-hernyók tenyésztésére szoritkoztam, a legombolyitás leirásába nem ereszkedhetem,

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

célt azoknál ugy sem érnék kik valamely gombolyító intézetben nyert előleges oktatás nélkül csak szabályaim után akarnának fonodát állitani. Végre bizonyos vagyok benne hogy kevés kis birtokos szánja el magát az ily legombolyitó készületek bevásárlására; jobb is a legombolyitást, a filandákra hagyni.

83. §. Egyébirant kedves kötelességemnek tartom olvasoim közűl azokat, kik a legombolitással foglalkozni akarnak a jeles „**Mezei gazdaság könyv**“ első rangu gazdasági munkájának IV^dik^ kötetére utasitani, hol a legombolyitás, s az ehhez megkivántató épület és eszközök rajzokkal együtt röviden és saját tapasztalat utan tisztán pontosan s kimeritően elő advák.

Nyomatott J. D. Gressner & társánál, Lipcsén 1870.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET
1851
1866

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET
1851
/1866/

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

